КАБАНСКЫНХИД ҮГЭДӨӨ ХҮРЭБЭ

Эндэхи колхоз, совхозууд мяха, һү гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэб дүүргээ

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 302 (10669) | 1964 оной декабриин 22, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ИЛАЛТА ИИГЭЖЭ ЯЛАЛЗААЛ

Декабриин 20-до Кабанскын үйлэдбэриин управлениин колхоз болон совхозууд энэ жэлдэ гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө дүүргэбэ. 37300 центнер мяха гүрэндэ тушааха түсэбтэй байбал, 37400 центнер тушаагаа.

Үйлэдбэриин управлениин гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө дүүргэлгэдэ Кабанскын совхоз (директорынь А. И. Хмелев, парткомой секретарь Б. С. Стрекаловский, главна зоотехник Г. А. Быков) хубитаяа ехээр оруулба. Энэ совхозойхид 11385 центнер мяха тушаажа, түсэбөө 1085 центнерээр үлүүлэн дүүргээ. Энэ совхоздо һүүлэй жэлнүүдтэ нугаһа үсхэбэрилгэ нилээд һайжаруулагдаа. Гансахан 1964 ондо совхоз 4200 центнер нугаһанай мяха гүрэндэ тушааһан байна.

Ажал хүдэлмэридөө һайн амжалта туйлажа, совхозойнгоо баялигые арьбадхадаг хүнүүд эндэ олон. Тэдэнэй тоодо шубуушан Мария Никифоровна Власова орохо ёһоороол оролсоно. Энэ жэлдэ Мария Никифоровна 11240 нугаһа түлжүүлжэ, гүрэндэ тушаагаа. Тушаагдаһан нугаһан бүриин шэгнүүр 1,6 килограммда хүргэгдөө. Нугаһанай шэгнүүр 1 килограммаар нэмээхэ хэрэгтэ 3,8 тэжээлэй единицэ гаргашалагдаа. Энэмнай үйлэдбэриин управлениин шубуунай фермэнүүдтэхи эгээл һайн үрэ дүн болоно. Совхозой инкубаторна станциин хүдэлмэришэд Серафима Васильевна Филонова, Мария Федоровна Туробова гэгшэд һайнаар ажаллаа. Тэдэнэр эхэ нугаһан бүриһөө 80—82 үндэгэ абаһан байна.

Мяха үйлэдбэрилхэ, тэрэниие гүрэндэ тушааха хэрэгтэ Шергинскэ совхоз (директорынь В. И. Карпов, парткомой секретарь В. Ф. Оскорбин) мүн лэ һайн илалта туйлаба. Байгша ондо энэ совхоз үнгэрһэн жэлэйхиһээ мяха тушаалгаяа 47,1 процентээр дээшэлүүлжэ, 10000 центнер тушаагаа.

Шергинскэ, Оймoрой совхозууд гахайн мяха үйлэдбэрилхэ гол шэглэлтэй болонхой. Шергинскэ совхозой гахайн тоо толгой 12700 болоо, тэрэ тоодо гол нэгэ түрүүлээд тушааха эхэ гахайнууд 2300 болонхой. Оймoрой совхоздо 4600 гахай бии, тэрэ тоодо 917 эхэ гахай. Гахай олоор үсхэбэрилдэг болоһонойнгоо ашаар энэ совхозууд гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Шергинскэ совхоз 2500 центнер гахайн мяха гүрэндэ тушаагаа. Совхозой гахайн тоо толгой энэ жэлдэ хоёр дахин олошороо. Оймoрой совхоз энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо 1,5 дахин ехэ гахайн мяха гүрэндэ тушаагаа, гахайнь тоо толгой 1,8 дахин олошороо.

Шергинскэ совхозой Романовскын гахай шахан таргалуулдаг бүлэг гахайшад (бригадирынь Д. С. Буянов) һайн амжалта туйлаба. Тэдэнэр сүүдхэ бүридэ гахайн шэгнүүр 400 граммһаа доошо бэшээр нэмээжэ шадаа. Энэ бригадынхид байгша ондо 2200 центнер гахайн мяха гүрэндэ тушаагаа.

Гүрэндэ мяха тушааха түсэб имагтал олон тоото мал ажалшадай оролдосотой һайн ажалаар туйлагдаа. Үйлэдбэриин управлениин түрүү малшадай зэргэдэ Владимир Игоревич Ананьев (Байгалай совхоз), Владимир Унадаевич Суворов (Шергинскэ совхоз), Иван Уладаевич Прокопьев, Анатолий Павлович Тухолов болон бусад ябалсана.

Үйлэдбэриин управлениин колхоз болон совхозуудай мал ажалшад 1965 оной түрүүшын кварталда мяха үйлэдбэрилхэ ба тэрэниие гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэхэ хэрэгтэ һайн үндэһэ һуури табинхай. Управлениин ажахынуудта олон тоото эбэртэ бодо мал, гахайнууд шахалганда табигданхай.

Кабанскын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд гүрэндэ һү, нооһо худалдаха 1964 онойнгоо түсэб дүүргэнхэй.

В. ТИТОВ,
Кабанскын үйлэдбэриин управлениин начальник.

Ажалай бэлэгүүд

Шэнэ жэлые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха мүрысөөндэ амжалта туйлажа, жэлэйнгээ түсэбые, абаһан социалис уялгаяа бодотоор дүүргэжэ байһан мэдээсэл промышленна предприятинуудай коллективүүдһээ эдэ үдэрнүүдтэ манай редакцида абтана.

• • •

КАМЕНСК (телефоноор абтаба). Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой хүдэлмэришэд цемент үйлэдбэрилхэ энэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь холо урид—декабриин 19-дэ дүүргэбэ. Үйлэдбэрилһэн цементын ехэнхи хубинь эрхим шанартайгаар тушаагдаа. Түүхэй эдэй, цемент бутаруулан тээрмэдэхэ коммунис ажалай цехүүдэй, мүн горно цехэй хүдэлмэришэдэй ажалаар амжалта туйлагдаа.

• • •

УЛААН-ҮДЫН трикотажна фабрика эдэ үдэрнүүдтэ жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ. Байгша оной туршада 20 шэнэ түхэлэй трикотаж хубсаһан нэхэгдэдэг болоо. Мүн хубсаһа химическэ хуурай аргаар арилган сэбэрлэхэ ажал хэгдэжэ эхилээ. Ажалшадай захилаар трикотаж хубсаһа нэхэхэ даабари 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэгдэбэ. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, ажалай бүтээсэ 7,8 процентээр дээшэлүүлэгдээ.

• • •

ХОРИИН леспромхозой нүхэр С. В. Ермаковой даадаг бага комплексно бригада жэлэйнгээ түсэб холо үлүүлбэ.

• • •

ХАНДАГАТАЙН леспромхозой Иван Никитович Кушнаренкын даадаг бага комплексно бригада «Забайкаллес» комбинат соогоо түрүүлнэ. Тэдэнэр энэ жэлэй туршада 24 гара мянган кубометр модо бэлэдхэһэн, таллуулһан байна. Ажалдаа һайн үрэ дүн харуулһан тус бригадынхид республикын коммунис ажалай ударнигуудай слёдто хабаадалсаха эрхэ олобо.

• • •

АСФАЛЬТ-БЕТОН ЗАВОДОЙ (Улаан-Үдэ) коллектив жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргээд, 1965 оной даабаряар ажаллажа байнхай. 5500 тонно асфальт жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур гэһэн зорилго тэдэнэр урдаа табиба.

• • •

УЛААН-ҮДЭ ГОРОДОЙ ҺҮНЭЙ комбинат байгша онойнгоо даабарине декабриин 28-да түгэсхөөд, 20 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилхэ гэһэн социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ. Жэлэй даабариһаа гадуур 500 тонно һүнэй продукци үйлэдбэрилэгдөө.

ХИМИИН ЕХЭ БАРИЛГА ДЭЭРЭ

Химиин ехэ барилга—Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай барилгашад байгша ониие амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Мүдилгын цехэй түмэр армагай монтажна хүдэлмэри дүүргэгдэжэ байха юм. Тэдэнэр целлюлозно заводой түмэр-бетон хэхэ шабар зуураха, картонно фабрикын колоннонуудай һуурие бетоноор хэхэ хүдэлмэриие үргэн фронтоор ябуулна.

Барилгашад хамта дээрээ 25 мянга гаран кубометр түмэр-бетон, 20 мянган тулгуур һуулгаа, 11 мянган кубометр газар малтаа.

Барилгашадай дунда Евгений Клименкын хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай ажахын тоосоото комплексно бригада түрүү һуури эзэлнэ. Тэрэ бригада үйлэдбэриингөө даалгабари хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, материалаа горитойгоор алмана. Туйлаһан амжалтынгаа түлөө тус бригада барилгын монтажна 8-дахи управлениин дамжуулгын Улаан тугта хүртөө.

Комбинадай барилга дээрэ Абудара Габдурахмановай, Пауля Ангельдтын даадаг коммунис ажалай, Николай Коротковой даадаг комплексно бригаданууд һайнаар хүдэлнэ.

Байгалай үмэнэдэхи энэ томохон барилгые сагһоонь амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө барилгашад бүхы хүсэеэ элсүүлэн, эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Н. АЛЕКСАНДРОВ.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ТРАКТОР ЗАҺАБАРИЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1964 оной декабриин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Үйлэдбэриин управленинүүд	Заһабарилагдаһаниинь
Баргажанай	27
Зэдын	29
Яруунын	18
Кабанскын	26
Хяагтын	31
Мухар-Шэбэрэй	28
Түнхэнэй	39
Улаан-Үдын	23
Хориин	23
«Скотооткорм» трестын совхозууд	20

Хонин бүриһөө хурьга абахын түлөө!

„ШАРГААЯА ЗУН БЭЛДЭ"

Колхозой контородо хүн зон олоороо суглараһан, правлениин суглаан боложо байгаа һэн. «Хонишодой 1965 оной социалис уялганууд» гэһэн хэлсэхэ зүйлнүүдэй хоёрдохи асуудалаар колхозой партийна комитедэй секретарь Даша Баяндуевич Будаев богонихон аад, тодорхой элидхэлээ дүүргэхэ дээрээ «хонишодой ажалай эгээл харюусалгатай саг—түл абалга дүтэлбэ. Тиимэһээ ажахынгаа хонишодой суглаа үнгэргөө һаа һайн байгаа. Үбэлжэлгэдэ, түл абалгада һайнаар бэлдэһэн хонишоной отарада иимэ суглаа үнгэргэе» гэһэн дурадхал оруулба.

— Зүб, зүб. Хонишодой суглаа Николай Надмитовай отарада үнгэргэе. Ажал хүдэлмэринь алиньшье талаараа һайн,—гэһэн дурадхал хойно хойноһоонь орожо, һаяын үдэрнүүдтэ хонишодой суглаа үнгэргэхөөр шиидхээ һэн.

Иимэ хөөрэлдөөнэй, шиидхэбэриин һүүлээр Николай Надмитовай ажал хүдэлмэриинь хараха, түрүү хонишонтой танилсахаа эрхэ бэшэ ошохо бэатай болоо бэлэйб.

Отарын үбэлжэлгын байрада хүрэхэдэ, «эндэ ёһотойл ажалша бэрхэ хүнүүд ажалладаг» гэжэ гансата ойлгомоор. Гэр байрынь газаагуур һайса сэбэрлэгдэһэн—монсогоршье хохир харахагүйт. Хонидоо эдеэлүүлдэг хашаа хорёонь няд гэмэ һайнаар заһагдаһан, холоһоо ербыжэ харагдана. Хорёогоор дүүрэн үбһэн, зелёнко, һолоомон зөөгдэжэ һайнаар һурилэгдөөд, һалхинда абтахагүйн түлэ эндэ тэндэһээнь модоор дарагданхай. Асарагдаһан таряа талханай зүйл һолоомоор хушагдаад, мүн лэ модоор дарагдаһан. Хонидойнь байрада ороходо, баһал сэбэр: наг шэбхэнь сабшалан дээрэ гаргагдаһан, хаяа хананиь сагаадагдаһан, һайнаар дулаалагдаһан байха юм. Хони, хурьгадаа эдеэлүүлдэг, уһалдаг хобоонууд, хурьгатай хонидые илгажа хааха таһагууд бултa шахуу шэнэлэгдэн заһагдаһан байба. Үбэлжэлгын дүүрэтэр гүйсэд хүрэхэ түлеэн зөөгдөөд, аятайханаар обоолоогдонхой. Хонишодой гэр баһал һайнаар дулаалагдаһан, досоонышье сэбэрхэн. Хонидойнь байра, малшадай ажабайдал харахада юрэдөөл зохид һайн, хүнэй нюдэ дулаасуулмаар. Байра байдалынь үбэлжэлгэдөө, хурьга абалгадаа гүйсэд бэлэн болонхой.

—Январь, февраль һарануудта—хонидой түлэг хурьгалха үедэ биһыханшье сүлөөтэй саг олдохогүй ха юм. Эртэнһээ, намарай дулаанда, үдэрэй утахан байхада хэрэгтэй юумэеэ хэжэ абахада һанаандашье амар, бэедэшье хүнгэн байдаг,—гэжэ Галина хөөрэбэ. Зүб даа, тон зүб. «Үбэл тэргэеэ бэлдэ, зун шаргааяа бэлдэ» гэжэ дэмы хэлэгдэһэн үгэнүүд бэшэ ха юм.

Хонишон Надмитов, тэрэнэй нүхэр Галина наһаараа залуу, оройдоо гурбадахи жэлээ хонин ажалда хүдэлмэрилжэ байбашье, колхозой түрүү хонишодой тоодо оролсоһон намтартай. Байгша ондо 100 толгой эхэ хонин бүриһөө 87 хурьга абажа түлжүүлээ. Хониһоо 2 килограмм 800 грамм нооһо хайшалжа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна. Хурьга абаха, нооһо хайшалха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэйнгээ түлөө 5 хурьга нэмэлтэ түлбэри абаһан юм.

Саг болзортонь уһалаад, бэлшээринень һэлгэжэ байгаад харюулдаг заншалтай. Николай Надмитов техник-үрэжүүлэгшын дүршэлтэй, отарынгаа хонидые өөрөө үрэжүүлдэг юм. Мүнөө отарадань 703 толгой эхэ хонин бии. Бултадаа искусственна аргаар август, сентябрь һарануудта үрэжүүлэгдэнхэй.

—Николайн отарынхи шэнги тарган хонид колхоздомнай байхагүй. Эгээл эрхим хонишодоймнай нэгэн юм,—гэжэ колхозой хоёрдохи отделениин эрхилэгшэ Ц-Д. Цыренов баяртайханаар хөөрөө һэн.

Колхозой түрүү хонишодой нэгэн Николай Надмитов 1965 ондо бүришье ехэ илалта туйлахаар зориг жонхой. 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абаха, бүхыдөө 17 центнер 60 килограмм нооһо хайшалха, 146 центнер хонинoй мяха абаха гэһэн социалис уялга абаад ажаллажа байна.

Мүн хурьгашанаар хүдэлмэрилхэ дүрбэн хүнтэй Николай хөөрэлдэһэн, эбээ ололсоһон байна. Ажалша бэрхэ хонишодой абаһан уялгаяа дүүргэхэ байһанда найдамаар.

Нүхэр Надмитовай отарада һаяхан Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой хонишодой суглаан болоо. Өөһэдынгөө ажал хүдэлмэри тухай отарые даагша суглаанда хабаадагшадта тодорхойгоор хөөрэһэн, һүүлээрнь суглараашад хонидойнь байра, хүсэ шадалыень хараһан, хани ёһоор хөөрэлдэһэн байна.

Б. ВАНЧИКОВ,
манай корр.

ЗОРИГ, ШАДАБАРИИН ШАЛГАЛТА

(Хориин управлениин Үдын совхозой хонишон Ж. АЮШЕЕВЭЙ хөөрөөнһөө)

Ажал бүхэндэ эгээ харюусалгатай, шиидхэхы хаһа байдаг ха юм. Олон жэлэй туршада ажаллаһан дүршэл дээрэһээ бодоходо, хүсэд бэлэдхэлтэйгээр түл абажа, гарзагүй һайнаар түлжүүлхэ гээшэ шиидхэхы үдхатай. Тиимэһээ хонишон нэрэеэ хэр харюулхаяа зон нүхэдтөө харуулха сагнай, ёһотойл зориг, шадабариимнай шалгалта тулажа ерэбэ.

Манай отарынхид 648 эхэ хони январиин шэнээр түрүүлхэеэ үнинэйнһөө хойшо бэлдэжэ байна. Тобир хонидой түл һайн гэжэ арад зоной дунда хэлсэдэгэй ёһоор, түл абаха саг хүрэтэрөө хонин бүхэниие шадал сооһь шандааһалуулха, таргалуулха гэжэ оролдогдодог. Үнгэрэгшэ жэлдэ яһала һайнаар ондо ороһон хониднай хабарай, зунай, намарай бэлшээриин үедэ зүлгэ шэмэтэй ногоондо яһала ябуулагдаа һэн. «Тарган—табан хоногой гэлсэдэгтэл, хүйтэнэй аминай буужа эхилхэдэ шадал хүшыень бууруулхагүйн түлөө зохихо хэмжээн абагдаа гээшэ. Һамгантаяа, Цыбан-Дари Цыренжаповатай хамта 370-аад центнер шэмэтэй һайхан үбһэ гаргаагаа һурилжа абанхайбди. Юрэдөө, морин косилкын шадал соо сабшагдаа. Нэгэшье бороо хурада шэмэ шүүһэеэ угаагдаагүй, сэл ногоохон гэхээр үбһэ даража абаха гэжэ тус бүридөө шармайгаабди. Юуб гэхэдэ, хурьгалхаһаа һара урид шэмэтэй һайхан үбһэ эдиһэн эхэ хонин шадал хүшэеэ улам шангадхадаг. Хэдышье саһатай, шанга хүйтэншье болоо һаань, иимэ хонид ядамаргүйгөөр, һү һаали элбэгтэйгээр түрэдэг, хурьгадыньшье угаа өөдэргэн, халтад гэһэн үбшэ хабшанда дараг-дадаггүй. Элдэб бэрхэшээлтэй үе болуужаг гэжэ бодолсон, талха таряанай зүйл зорюута заабол байлгагдадаг. Мүнөө 19 центнер таряа талханай зүйл бии.

Нёдондо жэлэйхиеэ һанахадам, эгээл мүнөө үедэ бүхы сабшаһан үбһэнэймнай гурбанайнь нэгэ хубии барагсаагдашоод байгаа һэн. Харин мүнөө үбһэ тэжээлнай горитойгоор алмагдаа, гамнагдаа гэхэ хүм. Юуб гэхэдэ, 11—12 саһаа удаашэ болотор хонид дуран соогоо адуулагдаа, эдеэлсэ хагдашье сэһанай багада элбэг байшоо.

Хонидой байха хашаа хорёо, түрэлгын үедэ шухала хэрэгтэй тэбшэ, хобоо болон бусад дууһан бэлдэгдэнхэй ааб даа. Зүгөөр хонидые абаһаар түрүүлхэ, хурьгадайнь ядабаригүй болотороо тэнжэхэ дулаан байра тухай хэлэхээ һанаа һэм. Иимэ байра ямаршье ушарта шухала хэрэгтэй гээд ойлгонхойб. Юуб гэхэдэ, һайса хатаа сэлмээгүй нарай хурьгые хүйтэн газарта абаһаар оруулжархихада мэгдэдэг, олонхи ушарта үбшэлдэг, доройтодог байна бшуу.

Бидэнэр үшөө арба гара хоноод түрүүшынгээ хурьгадые абахаяа хүлеэжэ байгаа һаа, иимэ байраяа бултадаа хамһажа, һайса дулаалаабди. Үшөө хабар хада бэлдэгдэһэн хохир дахин дахин шалгагдаа. Юуб гэхэдэ, хорон һалхинай хаанаһааншье үлеэхэгүй байрада тулаахан аятай дэбдихэр хэрэгтэй.

100 хонин бүриһөө 95 хурьга заатагүй түлжүүлхэ, 4 һаратай болоторнь 25 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэй болгожо тушааха, хонин бүриһөө 2,8 килограмм шанартай нооһо хайшалха уялгаяа бидэнэр дүүргэхэ хүсэл зоригтой, дүүргэжэ шадаханшье байхабди гэжэ хонишон нүхэдөө этигүүлхэ байнаб.

Тиимэ юумэ хэжэрхихэб, шэнэ амжалта туйлажархихаб гэхэдэ бэлэн юм аабза. Харин бидэнэр гоё үгөөр сэдьхэлээ ханаад ябангүйгөөр, хэрэгтэй болоо һаань, нойр, хоолоо гамнангүйгөөр, хэлэһэнээ сохом хүсэлдүүлхэбди.

«Сибиряк» колхозой (Түнхэнэй управлени) Еловско отделенидэ мал шахан таргалуулха шадабаритай хүнүүд бии юм. Эндэхи шахан таргалуулагдажа байһан гүүртын малай шэгнүүр ноябрь һарада 15 гаран центнерээр нэмэһэн юм. Иимэ магтаалтайгаар ажаллаһанайнгаа түлөө бэрхэ малшад мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Үбэлэй һарануудай туршада малайнгаа шэгнүүр горитойгоор нэмээхэ гэжэ эдэнэр шиндэбэ. Зураг дээрэ: шахан таргалуулагдаха малай гүүртэдэ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

БУРУУНУУД БУЛШАНТАЙ

Малшадта эгээн харюусалгатай саг хүрэжэ ерэбэ. Малаа тарганаар ондо оруулха хэрэгтэй. Энэ талаар Түнхэнэй аймагай Хойто-Голой малшад нилээдгүй оролдолго гаргажа байна.

Эндэхи Шарэ-Талын фермэдэ 126 буруунууд үбэлжүүлэгдэжэ байнхай. 6 — 7 һаратай эдэ буруунууд бээөр томо, тарганууд. Эдэ малые харууһалдаг Ендон Пурбоевич Сыренов, Дулма Садыповна Имеева гэгшэд элбэг һайхан үбһэндэ, тунга харганда найдаад һуунгүй, һолоомо хэршэжэ, халуун уһанда шинхаад, эһээгдэһэн талха, һагшадаһа холижо эдюулнэ. Буруунуудаа бүлеэн уһаар уһалдаг заншалтай. Хажуугаарнь Ендон Пурбоевич хэды забда залигүй байгаашье һаа, саг үргэлжэ ойло ошожо, нарһанай шэлбүүһэ ехээр асардаг юм. Шэлбүүһээ халуун уһанда шинхажа, шүүһыень малдаа уулгахадань, тэдэнь эли бодо хүшэ шадалаа нэмэдэг. Мүн шэлбүүһээ ойһоо асарһан зандаа хорёо соо хаяжархихадань, буруунуудынь мулижэрхиһэн байдаг.

—Шэлбүүһэтэй модоной мушэрые, илангаяа нарһанай мушэрые, малда ганса үбһэ хулһаар дутахадаа эдюулхэ бэшэ, харин ходо эдюулжэ байха хэрэгтэй. Тиихэдэ залуу мал элдэб үбшэндэ дайрагдадаггүй, шашэдагшьегүй, үбһэ тэжээлээ дуратайгаар эдидэг,—гэжэ нүхэр Сыренов хөөрэнэ.

Ендон Пурбоевич мал харууһалха талаар баян дүй дүршэлтэй. Энэ ажалда арбан юһэдэхи жэлээ ябаха зуураа, оло дахин магтаалда хүртэһэн, грамота, бэлэгээр шагнагдаһан байха.

Тамир тэнхээгээр һула, шэшэһэн малнуудые эдэнэр ганса эмээр аргалдаг бэшэ, мүн ногоон сай бусалгажа уулгаад, һайн болгожорхидог дүршэлтэй.

— Ногоон сай гээшэ малда ехэ тэнхээ үгэдэг. Тиимэ хадань муу малнуудта зүрхэ алдангүй сай бусалгажа уулганаб,—гээд нүхэр Имеева лаблана.

Д. ЛЫГДЕНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө—1000 ЛИТР ҺҮ!

ХОЁР ОНДООГООР ХАНДАХАДА...

Байгша оной ноябриин 11-дэ, болзорһоонь уридшалан һү haaxa, тэрэниие гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Маяк» колхозой һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд ажалай ехэ амжалта туйлаа һэн. Улаан-Үдын һүнэй комбинадта энэ колхозойхид 6500 гаран центнер һү оруулһан байгаа.

Сэлэнгын совхозой һаалишадай «үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1000 литр һү haaxa» гэһэн уряа бэшэгтэй танилсаад, жэлэй дүүрэтэр 700 центнер һү гүрэндөө түсэбһөө гадуур худалдаха, ерэхэ жэлэй түрүүшын таба һарада һү һаалгаяа байгша оной энэ үеынхиһөө 20 процент дээшэлүүлхэ гэһэн шэнэ социалис уялга абаһан байгаа. Энэ үеһөө хойшо нэгэ һара үнгэрбэ. Һарын туршада колхозой һаалишад 400-гаад центнер һү гүрэндэ худалдаа. Энээн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, эндэхи малшан шэнэ уялгаяа дүүргэжэ байна.

Үбэлжэлгын үедэ үнеэнһээ һү ехээр haaxa мүрысөөндэ оролсоһон колхозой олохон һаалишад ажалай һайн амжалтануудые туйлана. Һаалишан Федосья Степанова бултанһаа һайнаар ажаллаа. Тэрэ гансахан ноябрь һарада үнеэн бүриһөө 158 килограмм һү абаһан байна. Һаалишад Е. Чистякова, А. Максимова, С. Степанова болон бусад ноябрьда үнеэнһээ тус тустаа 130 гаран килограмм һү абанхай.

Колхозой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ 1-дэхи фермынхид эрхимлэжэ ябана. Энэ фермые Н. Н. Михалев ударидадаг. Эдэнэр жэл соо 2080 центнер һү haaxa түсэбтэй байбал, декабриин 10-най мэдээгээр 2335 центнер абажа, түсэбөө хорин хоногоор уридшалан дүүргэнхэй. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 100 центнерһээ доошо бэшэ һү абаха зорилго урдаа табинхай. Мүн һаалиин 1-дэхи, 2-дохи фермэнүүдэй коллективүүд һайнаар ажаллажа, һү haaxa, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ дүтэлөө.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ колхозой һаалишадай хахадыньшье үнеэн бүриһөө мянган литрһээ дээшэ һү абадаггүй байһаниие хараада абабал, энэ жэлэй дүнгүүд һайн гээд бултанда ойлгогдохо. Һаалишад Галина Лаптева, Федосья Степанова, Анисья Матвеева, Домна Степанова гэгшэд социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Жэшээлбэл, Федосья Нестеровна Степанова үнеэн бүриһөө 1750 килограмм һү абаха социалис уялгаяа Агуу Октябриин һайндэртэ дүүргэһэн байна. Абаһан уялгаһаа гадуур үнеэн бүриһөө 250 килограмм һү мүнөө һаагаад байна.

— Үнеэдээ һайнаар харууһалжа, зүбөөр эдеэлүүлһэнэй ашаар лэ һү һаалимнай дээшэлнэ. Зундаа һайнаар бэлшээгээд, үбэлэй сагта бүйлүүлагдаһан тэжээл эдюулээд байбал, һүн ехээр абтахал ёһотой,—гэжэ һаалишан Степанова хөөрэнэ.

Байгша ондо «Маяк» колхозой һаалишад муугаар ажаллаа гэхын аргагүй. Хэды тиимэ байбашье, эндэхи бүхы һаалишад өөһэдынгөө арга боломжонуудые гүйсэд һайнаар хэрэглэнэгүй. Колхозой Хандагатайн отделениин һаалиин фермынхид муугаар ажаллана. Отделениие эрхилэгшэ Андриянов, һаалиин фермые даагша Романов гэгшэдэй эмээр фермын үнеэдэй үбэлэй байра муу бэлэдхэлтэй байгаа. «Үбһэ тэжээлээ гамнанабди» гэһэн шалтаг барьяад, ноябрь дүүрэтэр шахуу үнеэд бэлшээридэ ябуулагдаа. Энээн дээрэһээ боложо, энэ фермынхид үнеэдһээ оройдоол 73 килограмм һү ноябрьда абаһан байна. Зарим һаалишад бүришье багаар (55—60 килограмм) һү һаагаа. Хандагатайн фермын коллективэй һү haaxa жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэдэнь тон бэрхэтэй болошоо. Ажалдаа халирхай муугаар хандаһанһаа боложол иимэ ушар тохёолдоо ха юм.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд малшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри һулаар ябуулна, түрүү малшадай дүй дүршэлые бултанай шадабари болгожо шаданагүй гэжэ энэ жэшээ эли тодоор гэршэлнэ. Энэ дутагдалые дары усадхаа һаа, «Маяк» колхозойхид һү һаалияа эрид дээшэлүүлхэ гүйсэд аргатай.

А. НАГАСЛАЕВ,
«Коммунизмын туяа» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

А. И. Микоян Финлянди орохоёо мордобо

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоян юрын хэрэгээр Финлянди орохоёо декабриин 21-нэй һүни Москваһаа мордобо.

Нүхэд Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, бусад тусхай тушаалта хүнүүд А. И. Микояниие Ленинградска вокзалһаа мордохуулаа. (ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

МОСКВА, декабриин 19. (ТАСС). РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани мүнөөдэр болоо. Амурска областиин нютагай Соведүүдэй депутадуудай болон гүйсэдкомуудай тоосоонуудые эмхидхэхэ хүдэлмэриин ямараар хэгдэдэг байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Һунгагшадай үмэнэ депутадуудай, тэрэшэлэн хүн зоной үмэнэ гүйсэдкомуудай, тэдэнэй таһагууд болон управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоото суглаануудые областиин гүйсэдхэхэ комитедүүд үсөөнөөр эмхидхэнэ гэжэ тэмдэглэгдээ. Олон гүйсэдкомууд тоосоото суглаанууд дээрэ хүн зоной хэһэн шүүмжэлхы ажаглалтанууд болон дурадхалнуудые хаһа сагсоонь хаража үзэнэгүй, ажал ябуулгаяа эрхилхэдээ, депутадуудта, саг үргэлжын комиссинүүд болон ниитын организацинуудта түшэглэнэгүй.

Амурска областиин нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай хүдэлмэриин дутуунуудые зайсуулха бодото хэмжээнүүд хараалагдаа.

Эрдэм гэгээрэлэй болон элүүрые хамгаалгын талаар габьяатай байһанайнь түлөө Амурска, Брянска, Липецкэ, Ярославска болон бусад областьнуудай бүлэг врачнууд болон бэгшанарта «РСФСР-эй габьяата врач», «РСФСР-эй габьяата багша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо тухай указуудые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум гаргаа. Олон хүүгэдтэй долоон мянга шахуу эхэнүүд «Эхын алдар» гэжэ орденуудаар, «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар шагнагдаа. (ТАСС).

Аха дүү ёһоор үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда

МОСКВА, декабриин 19. (ТАСС). Советскэ Союзай болон Венгриин Арадай Республикын хоорондо 1965 ондо соёл культурын болон научна харилсаа холбоо байгуулха түсэб мүнөөдэр Москвада баталагдаа.

Бүхы һалбаринуудай талаар харилсаа холбоотоо үргэдхэхэ гэжэ хани халуунаар, хүсэдөөр үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хэлсээнэй үедэ хоёр тала үгэеэ ойлголсоһон байна.

Хүдөө ажахын талаар научно-техническэ харилсаа холбоон үргэдхэгдэхэ. Наукын болон үйлэдбэриин дүй дүршэлэй туйлалтануудые шэнжэлхын тулада, тэрэшэлэн конференцинүүд болон суглаануудта, научно-методическа зүблөөнүүдтэ хабаадахын тулада эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдые СССР-эй Хүдөө ажахын министерство болон Венгриин Газар тараалангай министерство бэе бэедээ эльгээлсэдэг байха.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Н. А. КОРЯГИНАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын ой модоной промышленностиин хүтэлбэрилхы тушаалнуудта олон жэл һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, 50 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, «Забайкаллес» комбинадай Байгалай модо буулгадаг баазын түсэблэлгын таһагай начальник нүхэр Нина Алексеевна **Корягинае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ.
Соведүүдэй байшан.
1964 оной декабриин 21.

„БУРЯАД ҮНЭНЭЙ" ЭКОНОМИКЫН КЛУБ
ХООЛОС

ХОНИН АЖАЛАЙ ЭКОНОМИКО ГҮНЗЭГЫГӨӨР ШУДАЛХА

ЗҮБШЭХЫН ТУЛАДА ТОЛИЛОГДОБО

Манай республикада хони үсхэбэрилгэ һаяшаг лэ хүдөө ажахын эгээн һулаханаар хүгжэдэг һалбаринуудай нэгэниинь байгаа. Хонин һүрэгнай шэрүүбтэр, шэрүүн нооһо багаханаар үгэдэг хонидһоо бүридэдэг һэн. Иимэ нооһоор һаеы дарахада, гутал хэхэдэ, шэрүүбтэр сэмбэ нэхэхэдэл боломоор. Иимэ хадань шанаргүй нооһоной абтадаг дээрэһээ хонин ажал хүгжөөлгэдэ һаад тойбо тохёолдодог байгаа бшуу. Хони үсхэбэрилгэ ашаг олзо багатай, зарим ушарта хэрдэһэн гарзаньс тэхэрюулэгдэдэггүй һэн.

Һүүлэй жэлнүүдэй туршада хонишодой, мэргэжэлтэдэй, партийна, советскэ органуудай оролдолгоор шэрүүн, шэрүүбтэр нооһотой хонид ашаг олзо ехэтэй нарин, нарибтар нооһотой болгогдоо. Иигэжэ хони үсхэбэрилгэ үндэһөөрөө хубилгагдаһан байна. Мүнөө үедэ республика 94 процент нарин, нарибтар нооһо гүрэндэ тушаагаа. 5,8 процент хүрэтэр шэрүүбтэр нооһоной удельнэ хэмжээн багадхагдаа. 1953 ондо хонин бүриһөө дунда зэргээр 1,7 килограмм нооһон хайшалагдадаг һаа, 1962 ондо 2,7 килограммда хүргэгдөө. Колхоз, совхозуудай хонидой тоо хоёр дахин шахуу олошоруулагдаа. Колхоз, совхозой үйлэдбэриин эгээ ашаг олзотой һалбаринь хони үсхэбэрилгэ болгогдонхой. Ажахынуудай бүхы олзо доходой 50—60 процентнь хонин ажалһаа оруулагдана. Иигэжэ бүхы ажахынуудта хони үсхэбэрилгэ эгээл ашаг олзотой һалбари болоо.

Гэхэ зуура хони үсхэбэрилгөөр туйлагдаһан амжалтануудһай арадай ажахын мүнөөнэй эрилтые хангахагүй байна. Холимол шуһатай хонидой ашаг шэмэнь тон багахан. Дунда зэргээр 2,6—2,7 килограмм нооһон хайшалагдана. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 159 килограмм нооһон абтана. Гэхэ зуура һүүлэй 3—4 жэлэй туршада хонидой нооһон бишатайгаар дээшэлүүлэгдэнэгүй, харин зарим газарта доошоолно. Хэрбээ 1960 ондо республикада дунда зэргээр 2,9 килограмм нооһон хайшалагдаһан байбал, 1961 ондо 2,5 килограмм, 1963 ондо 2,6 килограмм болоһон.

Хонинной мяханиье баһал багаханаар абтана. Нэгэ эхэ хонин бүридэ 8—9 килограмм мяхан абтадаг жэшээтэй. Мяханда худалдагдаһан хонинной дунда зэргын шэгнүүр 1960 ондо 41 килограмм болоһон һаа, 1963 ондо 37 килограмм татаа һэн.

Эдэ бүгэдые хаража үзөөд байхада манай республикада хони үсхэбэрилхэ тухай ехэ анхарал табимаар. Тиигээд хонидой ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ арга зам тухай, Буряадта хони үсхэбэрилгые түргөөр хүгжөөхэ тухай һайса бодомжолхоор болоно.

ЭЛБЭГ, ШАНАРТАЙ ТЭЖЭЭЛЭЭР ЭДЕЭЛҮҮЛХЭ

Хонидоймнай ашаг шэмэ яахадаа тон бэгаб гэхэдэ, эгээ түрүүндэ дутамагаар эдеэлүүлэгдэнэ, илангаяа үбэлэй үедэ тэжээл хоол дуталдана. Гол түлэб хони үсхэбэрилдэг ажахынуудта үбэлжэлгын үедэ хонин бүхэндэ хэды шэнээн тэжээл гаргашалагданаб гэжэ хараа һаа, тэндэ жэлһээ жэлдэ хонидой дутамаг бага тэжээл эдидэгынь элирхэ. Хяагтын, Зэдын үйлэдбэриин управленинүүдэй зарим ажахынуудта үбэлжэлгын үедэ хонин бүхэндэ хэды шэнээн тэжээлэй гаргашалагдадагые тодорхойлообди.

Тала газарай совхозуудта үбэлжэлгын үедэ нэгэ хониндо гаргашалагдадаг тэжээл (тэжээлэй единицээр).

Совхозууд	1958	1959	1960	1961	1962
	он жэл				
Погранична	—	—	67	68	73
Хяагтын	—	83	133	85	86
Борьёогой	103	148	120	113	83
Сэлэнгын	52	35	65	41	59

Үбэлжэлгэдэ ороһон хонин бүхэндэ дунда зэргээр 60—86 тэжээлэй единицэ хараачай тэжээл гаргашалагдана гээд эндэ харуулагдаһан тоонуудые шэнжэлхэдэ элирнэ. Тэжээлэй хүсэд эдеэн болодогыень хараада абаа һаа, нэгэ хониндо 50—60 тэжээлэй единицэ гэхэ гү, али үдэртөө 0,3—0,4 единицэ хүртэнэ. Ондоогоор хэлэбэл, хонид 20—25 процент тэжээлээр хангагдана.

Хэды шэнээн тэжээл үгэхэб? Энээн тухай партийно-советскэ, түсэблэлгын, шэнжэлхы эмхи зургаануудта хөөрэлдөөн болодог. Зариман хэлэхэдээ 250 тэжээлэй единицэ үгэхэ гэхэ, заримниинь багые гэхэ. Зүгөөр нэгэ тодорхойлогдоһон һанамжа бии болоодүй.

Хониндо хэды шэнээн тэжээл үгэхэб гэжэ ярилдаанай боложо байхада хони үсхэбэрилдэг гол районой ажахынуудта хуушанайхяараа ехэ дутамаг тэжээл хониндо үгтэдэг заншалаа. Энэмнай республикын хони үсхэбэрилгэдэ муугаар нүлөөлнэ.

Яахадаа мууб гэхэдэ, хонидто хэды шэнээн тэжээл үгтэнэб гээд хониые тооложо гарганагүй. Тиигээдшье хонидто ямар тэжээлэй бэлдэгдэһэн тухай һонирхогдоногүй. Зоотехнигүүд энээн тухай яһала мэдэдэг юм бэзэ. Зүгөөр тэдэнэр үнэндөө ямаршье хубилалта хэнэгүй. Һү һаалиин мал тухай ондоогоор бодомжолдоно. Нэгэ литр һү абахын түлөө үнеэндэ 1,2—1,3 тэжээлэй единицэ үгэхэ хэрэгтэй гэжэ һаалишадшье мэдэдэг. Юуб гэхэдэ тэжээл хүрэхөөр үгэхэ эрилтэ табидаг, иигэжэ үнеэ һаалишад яһала һайн үрэ дүн туйладаг. Эхэ хониндо гү, али түлгэдэ тэжээлэй хэды единицэ хараанай хоол хэрэгтэйб гэжэ үсөөхэн лэ хонишод мэдэхэ байха. Иимэ байдал яахадаа тохёолдоноб гэбэл, хониһоо жэлдээ нэгэ дахин продукци абтадаг, тиимэһээ хэды шэнээн тэжээлэй хэрэгтэй болохые хонинноной тодорхойлхонь бэрхэтэй байна ха. Юрэдөөл энэ талаар ажалдамнай ехэ дутагдал бии. Энээниие дэры усадхаха шухала.

Ямар тэжээл хонидто үгтэнэб, тэрээнһээл нооһоной гараса дулдыдадаг ха юм. Борьёогой совхозой баримтанууд энээниие гэршэлнэ. 1959 ондо тус совхозой үбэлжэлгэдэ ороһон хонин бүхэндэ 148 тэжээлэй единицэ гаргашалагдаһан. 1960 ондо 50 мянган хонинной толгой бүхэнһөө дунда зэргээр 4,0 килограмм нооһон хайшалагдаһан. Удаадахи жэлнүүдтэ энэ ажахыда үбэлжэлгэдэ ороһон хонидой тэжээл эрид багадхагдаһан байна. Энээнтэй хамта нооһоншье горитойгоор бага болошоо. 1962 ондо энэ совхоздо нэгэ хониндо 83 тэжээлэй единицэ хүртэжэ, хонин бүхэнһөө 3,6 килограмм нооһон хайшалагдаһан. 1963 ондо совхоздо хониһоо 3,3 килограмм хайшалагдаһан һаа, 1964 ондо 2,7 килограмм болоһон байна.

Эдэ баримтанууд юу тодорхойлноб гэбэл, хонидой нооһо ехэдхэлгэдэ үбһэ тэжээлэй ехэ удхатай байһаниинь элирнэ.

Хонидто хүсэд хүрэхөөр тэжээл бэлдэдэг болохо гээшэ республикын хонидой ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ эгээ шухала талань болоно. Хүсэд хүрэхөөр тэжээл бэлдэхэ гээшэ гансашье ажахын мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй хэрэг бэшэ, мүн манай республикын партийна, советскэ органуудта сэхэ хабаатай асуудал болоно.

Үбэлжэлгын үедэ хонидто хэды шэнээн үбһэ тэжээл үгэхэб гэһэн тодорхойлогдоһон нормо республикада зохёогдоогүй. Тодорхойлогдоһон ямар нэгэ нормын экономическа ямар ашагтай байһаниинь элирхэйлэгдээдүй. Гэбэшье республикын тала газарай ажахынуудта гаргашалагдадаг тэжээлые, Хяагтын управлениин Карл Марсын нэрэмжэтэ колхоздо 1959—1963 онуудта хэһэн туршалгануудые согсолжо, тусхай нормо дурадхажа боломоор. Тиигэжэ тала газарта хони үсхэбэрилдэг ажахынуудта үбэлжэлгэдэ ороһон хонин бүхэндэ бэлшээриһээ олоһон тэжээл дээрэнь тэжээлэй 100 единицэһээ бага бэшэ үбһэ хоол хэрэгтэй. Ондоогоор хэлэхэдэ, энэмнай 150 килограмм үбһэн, зелёнко, 100 килограмм силос, 30 килограмм холимол тэжээл болоно. Тала газарай ажахынуудта энэ нормо яһала хүрэхөөр гэжэ тоолонобди. Иимэ нормоор үбһэ тэжээл эдюулхэдэ хонидой ашаг шэмэниие яһала дээшэлхэ, манай шэнжэлһэнэй ёһоор, иимэ нормо экономическа ашагтай байха.

Үбэлжэлгын үедэ хонидто силос эдюулхэдэ бэлай таарамжагүй гээд бидэ тодорхойлообди. Харин иимэ силос хабартаа, март, апрель һарада хонидто эдюулхэдэ һайн. Энэ ушарта бага гаргашатайгаар силос хонидто эдюулэгдэхэ. Дарагдаһан силос эгээ энэ үедэ гэдэжэ, эдюулхэдэ таарамжатай болодог.

Иимэ тэжээлэй нормо зохёоходоо бэлшээри, тэрэ тоодо үбэлэйшье бэлшээри һайса хэрэглэхэ тухай бодомжологдонхой. Зарим нүхэд хонидые үбэлдөө бэлшээһэнэй хэрэггүй гэлсэдэг. Харин манай эрхэ байдалда хонидые үбэлдөө адуулхаяа болихонь арай эртэ. Хони үсхэбэрилдэг гол районуудта үбһэ тэжээл багаханаар бэлдэгдэнэ. Тиимэһээ ойрын табан жэлэй туршада бэлшээри хэрэглэхэһээ арсажа шадахагүйбди. Бэлшээри, тэрэ тоодо үбэлэйшье бэлшээри тон бодомжотой һайнаар хэрэглэхэдэ, продукциин өөрын үнэ сэн хямдардаг, хони үсхэбэрилгэ улам ашаг олзотой болодог. Энээнтэй хамта республикын холимол шуһанай хонид нютагай байдалда таарангн, боро шэрхи, бэе һайнтай болодог байна.

Мүнөө үедэ Сэлэнгын совхозой хонид жэлдээ дунда зэргээр 2,5 килограмм нооһо үгэнэ. 100 хонин бүриһөө 60 хурьган түлжүүлэгдэнэ. Эхэһээ һалгаагдатараа нэгэ хурьганайнь шэгнүүр 14—15 килограммда хүргэгдэнэ. Зоотехническэ нормын ёһоор, иимэ продукци абахын түлөө 375 килограмм тэжээлэй единицэ хэрэгтэй. Харин үнэндөө нэгэ хонин бүридэ 50—60 тэжээлэй единицэ үгтэнэ бшуу. Эхэ хониндо энээнһээ 20—30 процентээр ехэ тэжээл үгтэдэг гэлэй. Тиимэһээ 60—80 тэжээлэй единицэ гаргашалагдана гэээшэ. 1963—1964 ондо Сэлэнгын совхоздо эхэ хониндо 56 тэжээлэй единицэ гаргашалагдаа.

Тэжээлэй бусад 300 единицэнь хаанаһаа абтанаб? Бэлшээриһээ олдоһон болоно. Энэ юу тодорхойлноб гэхэдэ, манай эрхэ байдалда хонидые эдеэлүүлхэ талаар бэлшээри гол шухала үүргэтэй. Иимэл хадань бэлшээри һайжаруулха, тэрэниие бүхы ажахынуудта бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ шухала.

О. Р. Хазагаеватай хамта шэнжэлэлгэ хэхэдэмнай, үбэлэй бэлшээриин үбһэ ногооной шэмэнь яһала ехэ. Набша намаагай килограмм бүхэндэ 0,32 тэжээлэй единицэ, 26 грамм эдеэн болодог протеин байдаг. Иимэ тэжээл хонид эдихэ дуратай. 8—9 һаратай түлгэ 8 часай туршада бэлшэхэдээ, 800 грамм хүрэтэр эдидэг байна. Энэмнай гектарһаа 3 центнер ургасын гарадаг тон муу бэлшээридэ иимэ бшуу. Хэрбээ бэлшээриин бүри һайн һаань, хонид бүришье ехые эдидэг. 0,8—1,0 килограмм бэлдэгдэһэн тэжээл иимэ наһанай түлгэ хонидой үдэрэй рационой гурбанай нэгэ хубиие хангана.

Эндэ хэлэгдэһэн тэжээлэй шэмэтэ зүйл ямаршье нэмэлтэ гарзагүйгөөр абтана бшуу. Иимэ байхадань бэлшээри хэрэглэхэеэ болихо тухай хэлэлтэй гү? Тиигэһэнэй хэрэггүй. Продукциин өөрын үнэ сэн хямдаруулха, бага ажал, зөөри гаргашалжа, ехэ продукци абаха гээшэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин гол зорилгонуудай нэгэн болоно.

Дээдэ дурдагдаһан баримтануудые хараада абажа, хони үсхэбэрилдэг республикын гол районуудай ажахынуудта хонидые түхэреэн жэлдэ бэлшээхэ, тиихэдээ хонин бүхэндэ тэжээлэй зуун единицэ хүртэхөөр тэжээл үбэлжэлгын үедэ эдюулхые дурадханабди.

Үбэлдөө хонидые һайса адуулдаг ажахынуудта энэ манай дурадхаһан тэжээлэй нормо таарахаар гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Үбэлдөө хонидые адуулдаггүй ажахынуудта тэжээлэй ондоо нормо зохёохо шухала. Шэмэтэй һайн, хямда үнэ сэнтэй тэжээл ехээр бэлдэдэг болохотой хамта иимэ нормо улам ехэдхэгдэхэ болоно. Мүнөө үедэ, ойрыншье жэлнүүдэй туршада талын зонын ажахы бүхэндэ нэгэ хониндо тэжээлэй зуун единицэ үбһэ хоол бэлдэхэ хэрэгтэй. Энэ ушарта бэлшээри һайса хэрэглээд байхада хонин бүриһөө талын зонодо дунда зэргээр 3,5 килограмм хүрэтэр нооһон хайшалагдаха болохо бшуу.

ХОНИН ҺҮРЭГНАЙ ЯМАР БАЙХАБ?

Манай республикын эрхэ байдалда һүрэг соогоо эхэ хонидой тоое 60 процентһээ үсөөн бэшэ байлгаха гэжэ нэгэ зариман тоолодог байна. Энээн тухай хонишодоймнай 1964 оной социалис уялгашье соо хэлэгдэнхэй.

Колхоз, совхозуудта хонин һүрэгые энэ гуримаар үсхэбэрилхэдэ таарамжагүй гэжэ һанагдана. Республика дотор бүхы һүрэг соо 60 процент эхэ хонидтой байха гээшэ хэр зүб бэ? Бодоод үзыт даа. Энэ ушарта олонхи ажахынуудта эхэ хонидой тоое 70—75 процент хүргэхэ ушартай болоно. Тиигээд жэл соо бүхы абтаһан түлые гүрэндэ тушааха хэрэгтэй болонобди. Теэд үбһэ тэжээл тон элбэг ехээр бэлэдхэдэг болоогүй сагтаа хурьгадые 8—9 һаратайдань 30—35 килограмм шэгнүүртэй болгожо шадахагүй байнабди. Мүнөө ехэнхидээ хурьгад эхэһээ һалгаагдахадаа, 15—16 килограммһаа дээшэ татанагүй бшуу. Зарим ажахынуудта эхэһээ һалгаагдаһан хурьгад бүришье жэжэ байдаг.

Тиимэһээ бүхы хурьгадые гараһан жэл соонь 30—35 килограмм болгожо шадагдахагүй. Харин ажахы бүхэндэ 500—1000 томо, һайн хурьгадые илгаад, тусгаар харуулһалжа, зүбөөр эдеэлүүлээд байбал, тиимэ шэгнүүртэй болохо юм ааб даа. Теэд гансахан энээгээр урдаа байһан зорилгоёо дүүргэжэ шадахагүйбди. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, эрэ түлгэнүүдые гараһан жэлдэнь гүрэндэ тушааха гээнэ бэрхэтэй хэрэг.

Энээн дээрэһээ бодоходо, манай республикын эрхэ байдалда һүрэг соогоо эхэ хонидые 60 процент байлгаха гээшэ тон буруу. Олонхи ажахынуудта энэ гуримаар хони үсхэбэрилһэнһөө боложо, таарамжагүй байдал тохёолдоһон, эрье хонидынь оройдоо үгы болошоһон байна. Тэрэнһээ уламжалан, ажахынууд гүрэндэнье хонинной мяха жэлһээ жэлдэ багаар тушаадаг, худалдадаг болоо. Энэмнай саашадаашье хонинной мяха ехээр абадаг болохо хэрэгтэ һаад ушаруулжа магад. Жэшээлхэдэ, Хяагтын үйлэдбэриин управлениин олонхи ажахынуудта ерэхэ жэлдэ хонинной мяха тушааха түсэбэй дүүргэгдэхэнь бэрхэтэй болонхой.

Манай эндэхи эрхэ байдалда эрье хонидые удаан барихада, гаргаша ехэтэй гэһэн буруу һанамжа бии. Теэд хонин бүридөө 50—60 тэжээлэй единицын хэмжээнэй үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг, мүн үбэл зунгүй адуулхаар үргэн уужам бэлшээриин газартай колхоз, совхозуудта эрьенүүдые барихада гарзатай гэдэг һанамжа ямаршье үндэһэгүй.

Буряад оронойимнай олонхи ажахынуудта мүнөө хонидынь гол түлэб нарин, нарибтар нооһотой болонхой. Тиимэһээ 4—5-тай болоһон эрье хонидой тус бүриһөө жэлдээ 4—5 килограмм эрхим шанартай нооһон лаб абтаха байна. Гадна тиимэ эрьенүүд толгой бүриин 60—70 килограмм татаха, гүрэндэшье эрхим шанартай мяхан ехээр ороха бшуу. Эгээл бүдүүгээр тооложо үзэхэдэ, эрье олоор бариха гээшэ алишье талаараа ашагтай. Жэшээлхэдэ, нэгэ отарын 800 эрье хонидто жэл бүри 300 центнер гэхэ гү, али 5 жэл соо 1500 центнер үбһэнһөө бэшэ, ондоо ямаршье тэжээл хэрэггүй. Хэрбээ центнер үбһэниинь 4 түхэригтэ болоо һаа, табан жэл соо тэрэнь 6 мянган түхэригэй болохо. Тиихэдэ хонишодой ажалай түлөөһэндэ энэ үе соо 7200 түхэриг тараба гэлэй. Тэрэнһээ гадна, үнөө 35 процент элдэб гаргаша оруулалсая. Бүхыдөө эдэнь 15.800 түхэригэй гаргаша болоно. Табан жэл соо нарин нооһотой эрье бүхэн 20 килограмм эрхим шанартай нооһо сохом үгэхэ бшуу. Тэрэнь бүхы отара дээрэ тоолоходо, 160 центнер болоно. Центнер нооһо гүрэндэ худалдахада 400 түхэриг гэхэ гү, али бүхы эрьенүүдһээ абтаһан нооһон 64.000 мянган түхэригэй болохо. Гадна энэ үе соо 480 центнер мяхан (эрье бүхэнэй 60 килограмм) гүрэндэ тушаагдажа, хамта үнөө 28.800 түхэригэй олзо ороxо ушартай. Тиигэжэ нэгэ отара—800 толгой эрьенүүдые табан жэл соо һайнаар харууһалжа, эдеэлүүлжэ байһан ажахы 77 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулха жэшээтэй. Энээнэй һүүлдэ эрьенүүдые барихань гарзатай гэжэ хэн хэлэхэб?

Һүрэг соогоо эрье хонидые үсөөн болгоһоной тэмээр хонинной мяха, нооһоной өөрынь үнэ сэн ехэ болоо гэжэ зарим нүхэд тон зүб тоолоно. Жэшээлхэдэ, урдань Сэлэнгын совхоздо һүрэг соогоо 24 процент хүрэтэр эрьенүүдтэй байхадань центнер нооһоной өөрынь үнэ сэн 230 түхэриг 93 мүнгэтэ, хонинойнь мяхан—34,8 түхэригтэ байһан юм. Харин 1963 ондо һүрэгтөө миил 11,8 процент эрьетэй болоод байхадаа, абаһан нооһонойимнай центнерэйнь өөрынь үнэ сэн 350 түхэриг 43 мүнгэтэ, мяхамнай—59,4 түхэригтэ болоо бшуу. Байгша ондо тэрэмнай бүришье ехэ болохо. Юуб гэхэдэ, һүрэг соомнай эрьенүүдэй тоо оройдоол 5 процентдэ хүрэнхэй.

Иимэ байдалые хаража байгаад, ямар толгойтой хүн эрьенүүдые барихада ашаг олзогүй гэжэ хэлэхэб? Хүсэд тооложо, шэнжэлжэ үзөөгүй аад, зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд эрьенүүдэйнгээ тоо үлүүсэ ехээр хороожорхино, эхэ хонидоошье голодоһондо үсөөн гаргана. Энээнһээ боложо, жэжэ, муу эхэ хонидые голодоһондо түргэн гаргаха, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэрэгтэ һаад ушаруулагдана.

Эдэ бүгэдэһөө зарим тэды тобшолол хэжэ, хони олоор үсхэбэрилдэг тала газартай ажахынуудта һүрэг соого эхэ хонидой тоо 45 процент, һайн нооһотой эрьенүүдые 20—25 процент байлгабал, зохисотой гэжэ тоолонобди. Юуб гэхэдэ, оронойимнай хони олоор үсхэбэрилдэг Ставрополиин хизаарта һүрэг соогоо эхэ хонидой тоо 45—50 процентһээ дээшэ гаргадаггүй.

Тиигэбэшье үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэдэг болоод байхада, манай республика доторшье эрьенүүдые олоор бариһанай хэрэггүй боложо, һүрэг соогоо эхэ хонидой тоо 60—70 процентдэ хүргэхэдэшье хэмаагүй болохол. Теэд энэмнай үшөөл уды байна ха юм.

ХОНИДОО ХЭЗЭЭ ХУРЬГАЛУУЛБАЛ ТААРАМЖАТАЙБ

Тус асуудал баһал ехэхэн удхашанартай. Юуб гэхэдэ, мүнөө республика дотор хонидоо гол түлэб үбэл—январь—февраль соо түрүүлдэг болоод, хабар хурьгалуулдаг заншалаа юундэшьеб огтолон орхижорхёо.

Үбһэ тэжээлээр элбэг газарта хонидые үбэл хурьгалуулхада хэзээшье дээрэ юм ааб даа. Һайнаар эдеэлүүлжэ байһан эхэ хонидой январь-февраль соо гараһан хурьгад томо, сулашье байдаг. Хурьгадай гарзалханиье үсөөн. Үбэл эртэ гараһан хурьгадые һайнаар түлжүүлээд, 8—9 һаратайдань гүрэндэшье тушаажа болоно.

Теэд үбһэ тэжээл хомортой, хонин бүридэ оройдоол 50—60 процент тэжээлэй единицын хэмжээндэ хүрэхэтэй, үгытэй хоол бэлэдхэдэг ажахынуудта бүхы хонидоо үбэл түрүүлхэ гээшэнь бэрхэтэй. Түл заабол үбэл абаха гэжэ оролдоһоор зарим ажахынууд нилээд ехэ гарза хохидолдо ороһон, орожошье байна. Теэд энээниие болюулха тухай баһал хэншье һаналаа табинагүй.

Хонидой түл эрхэ бэшэ үбэл абаха гэдэг заабариин али тухай буруу байһаниие иимэ жэшээ дээрэһээ харуулжа болоно. Олонхи колхоз, совхозуудта хурьгад эхэһээ һалгаагдахадаа тус бүридөө оройдоол 15—16 килограмм татана. Үнэндөө сула, һайн хурьгад энэ үедэ 25 килограммһаа доошо бэшэ татаха зэргэтэй. Үбэлэй сагта эхэ хонидые муугаар эдеэлүүлһэнһээ боложо, хурьгадыншье жэжэ, үлбэр муу байна ха юм. Адаглажа байхада, үбэлэй эртын хурьгад түрүүшын һарада яһала түргэн түлжэжэ, тус бүридөө шэгнүүрээ сүүдхын 100—120 граммаар нэмээдэг. Удаань хоёрдохи һарадаа ехэ өөдэлсэ багатай боложо, сүүдхэдээ миил 60—80 грамм нэмээнэ. Гурбадахи һарадаа (март-апрельдэ), ажахынуудта үбһэ тэжээлэй эгээл хомор болохо үеэр, хурьгадай түлжэсэ ехэ удаардаг. Тэдэндэ бүдүүн, шэмэтэйшье тэжээл эдюулхэдэ мүртэй туһа болодоггүй. Энэ үедэ зарим хурьгад ёһоор өөдэлхэсэ болёод, бүри дорьбогүй, муу боложо эхилдэг. Гансал эхынгээ хүхэ ногооцдо садажа эхилхэлээр хурьгад томо боложо, түлжэжэ захална.

Хабар гараһан хурьгад тэрэнһээ һураггүй ондоогоор түлжэдэг юм. Апрельдэ гараһан түл 3—4 һара соо жэгдэ һайнаар түлжэжэ, түргэн бэеэ хүсэдэг байна.

Энэ миил хоохон хөөрөөн бэшэ. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын совхоздо энэ жэлдэ бүхы 19.450 эхэ хонидой 8300-ниинь хабар (апрель, май һарада) хурьгалуулагдаа һэн. Энээниие һайса шэнжэлжэ, хаража үзэхын тула, хоёр отара зорюута илгаабди. Түрүүшын отарада (ахалагша хонишон Нурбо Дагбаев) хонидынь январь-февраль соо түрүүлэгдээ. Харин хоёрдохи отарадань (ахалагша хонишон Д-Н. Аюшеев) түл апрель, май соо абтаа. **Эдэ отаранuудай хурьгадайнь ямараар түлжэһые дооро харуулаа.**

Хонишодой нэрэ	Эхэ хонидойнь тоо	Хурьгадай абтаһаниинь	Тэрэнһээ түлжүүлэгдэһэниинь: тоонь	Тэрэнһээ түлжүүлэгдэһэниинь: процентээр	Хурьгадай үдэр хоногоор түлжэһэн, шэгнүүрээ нэмээһэниинь: гарахадаа	15 хоногтойдоо	30 хоногтойдоо	Эхэһээ һалгаагдахадаа
Дагбаев Н.	665	587	409	61,4	61,4	3,89	5,11	13,6
Аюшеев Д-Н.	647	630	630	97,3	3,82	6,16	7,5	20,8

Энээнһээ харахада, хоёр отарын хурьгад түрүүн гарахадаа адлирхуу шэгнүүртэй байгаа. Теэд 15 хоногтойдоо хабарайнь хурьгад үбэлэйхиеэ хүсэжэ, тус тустаа шэгнүүрээ сүүдхын 156 граммаар нэмээхэдэнь, Дагбаевай отарын үбэл гараһан хурьгад шэгнүүрээ сүүдхын 100 граммаар нэмээгээ. Илангаяа эхэһээнь һалгааха үедэ хабарай хурьгад үбэлэйхиһөө һураггүй ондоо, тус бүридөө 7,2 килограммаар ехэ шэгнүүртэй байгаа бшуу. Тиихэдэ Аюшеевэй отарын хурьгад гурба һаратайдаа эхэһээ һалгаагдахань, Дагбаевайнь отарын түл 4—4,5 һара боложо, эхэһээ һалгаагдаа һэн. Ондоогоор хэлэбэл, Дагбаевай отарада эхэ хонин бүридэ 81 тэжээлэй единицэ гаргашалагдахадань, Аюшеевайнь отарада оройдоол 43 тэжээлэй единицэ гэхэ гү, али хоёр дахин бага үбһэ тэжээл эдюулэгдээ.

Үбһэ тэжээлэй гаргаша, мүнгэ, зөөри, ажалайншье гаргашые тоолоходо болоо һаа, хонидые хабар хурьгалуулхада нилээд ехэ ашаг үрэтэй байна. Жэшээлбэл, хабар түлынь абаһан отарада хайшалагдаһан нооһоной центнерэй өөрынь үнэ сэн үбэл түрүүлһэн отарынхида орходоо 88 түхэригөөр хямда болоо.

Гадна хабарай түл аргагүй түргэн боргожожо, томо болодог, һайнаарнье түлжэдэг байна. Апрель-май соо гараһан хурьгадые хойто октябрь һарада шэгнэхэдэ, январь-февральда гараашадһаа һураггүй мяхалиг сула, тобир тарган байдаг гэжэ ажаглалта харуулна.

Үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэдэг боложо шадаагүй колхоз, совхозуудта эхэ хонидые гол түлэб хабар хурьгалуулбал дээрэ гэжэ тоолохо байнабди. Тиигэбэшье бүхы эхэ хонидые хабар хурьгалуулха гэдэнэ бэшэ. Харин эхэ хонидойнгоо заримые декабриин 20 болотор урэжүүлээд, тэдэнһээ түлынь майн 20 болотор абажа дүүрэбэл зохисотой. Апрель—май соо түрүүлхэ хонидые хүсэ шадал һайнтай байлгаха хэрэгтэй. Тиигэжэл шадаа һаа, амжалтаншье туйлагдаха байна. Түрэхэ хонидые оролдосотой нариннаар харууһалжа, илангаяа хээлиинь бүри ехэ болоходо, һайнаар эдеэлүүлхэ, зүбөөр адуулха шухала.

ХУРЬГАДЫЕ ТҮЛЖҮҮЛГЭ

Хурьгадые һайнаар түлжүүлхэ хэрэг хони үсхэбэрилгэдэ аргагүй ехэ удха шанартай. Түлгэнүүдые түрүүшын хурьгалалгада бэлэдхэлһээ тэрэнэй саашанхи түл үгэхэ ба ашаг шэмэтэй байха хэрэгынь ехэтэ дүлдыдана. Энэ асуудалаар манай ажахынуудта нилээд ехэхэн дутагдалнууд бии. Хурьгадые эхэһээнь һалгаагаад, жэл болотор түлжүүлхэ хэрэгтэ тон багаар анхарал табигдана. Үбһэ тэжээлэй ехэнхинь эхэ хонидто үгтэнэ. Түлжүүлэгдэжэ байһан хурьгад ехэнхидээ бэлшээридэ ябажа үбэлжэдэг. Ушар иимэһээ бонитировко хэхэ үедэ түлгэ хонид 22—25 килограмм шэгнүүртэй байдаг, 2—2,5 килограммһаа дээшэ бэшэ нооһо үгэдэг. Иимэ хонид хойто намартаа арай шамай 28—30 килограмм шэгнүүртэй болодог. Эгээл иимэһээ тэдэниие 18—20 һаратайдань урэжүүлхэ аргагүй болодоно.

Энэ асуудал шэнжэлэн үзэхын түлөө Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо туршалгын хүдэлмэри хэһэн байнабди. Туршалга хэхын түлөө 6—7 һаратай 650 түлгэнүүд хоёр бүлэг болгон илгагдаһан байгаа. Нэгэ бүлэг түлгэнүүдтэнь сүүдхэ бүри 1,08 килограмм тэжээлэй единицэ, 98,1 грамм протеинтэй тэжээл үгтэгдэһэн, нүгөө бүлэгэйнь түлгэнүүд колхозой бүхы хонидтой адляар эдеэлүүлэгдэдэг байһан. Тэдэнэй үдэрэй рациондо 0,67 килограмм тэжээлэй единицэ, 60 грамм протеинтэй тэжээл ородог байгаа. Хоёрдохи үбэлжэлгэдэ эдэ түлгэнүүд иимэрхүүгээр эдеэлүүлэгдэһэн байгаа. Хоёр бүлэг түлгэнүүдые хоёр ондоо рационоор эдеэлүүлһэн дээрэһээ тэдэнэр хоёр ондоогоор, хоорондоо илгаатайгаар томо болоо, махабаднь мүн лэ хоёр ондоогоор хүгжөө гэжэ энэ таблица дээрэһээ харагдана».

Түлгэнүүдэй наһан (һараар)	Түлгэнүүдэй амидын шэгнүүр (килограммаар): Туршалгын бүлэг	Контрольно бүлэг
7	26,96	26,39
9	27,59	26,85
12	31,29	27,03
18	36,58	34,87
23	44,88	40,06

Туршалгын бүлэгэй түлгэнүүдэй шэгнүүр үбэлжэлгын үедэ 4,33 килограммаар нэмэжэ, жэлтэй болоод байхадаа дунда зэргээр 31,29 килограмм шэгнүүртэй болоһон байна. Нүгөөдэ бүлэгэйнь түлгэнүүдэй шэгнүүр үбэлжэлгын үедэ оройдоошье нэмээгүй. Тэдэнэр 12 һаратайдаа 27,03 килограмм шэгнүүртэй байһан. Туршалгын бүлэгэй түлгэнүүдэй шэгнүүр зунай бэлшээриин эхилхэлээр бүришье түргөөр нэмэжэ, 18 һаратайдаа түлгэ бүхэн 36,58 килограмм шэгнүүртэй болоод байгаа һэн. Нүгөөдэ бүлэгэйнь түлгэнүүд зундаа мүн лэ түргөөр шэгнүүрээ нэмээгээ. Хэды тиимэ байбашье һаа, 18 һаратайдаа туршалгын бүлэгэй түлгэнүүдэй шэгнүүртэ хүрэжэ шадаагүй. Хоёр ондоогоор түлжүүлэгдэһэн түлгэнүүдэй махабадайнь хүгжэлтэ саашанхи үедөөшье хоёр ондоо байгаа. Хоёрдохи бүлэгэйнь түлгэнүүд хоёр жэл болоод байхада 4,82 килограмм бага шэгнүүртэй байһан.

12 һаратайдань бонитировко хэхэдэ туршалгын бүлэгэй түлгэнүүдэй 56,6 процентнь нэгэдэхи классда ороһон байтаа. Нүгөөдэ бүлэгэйнь оройдоол 46 процент нэгэдэхи класста ороо.

Хонидые нэгэдэхи, хоёрдохи үбэлжэлгын үедэ һайнаар эдеэлүүлһэнэй ашаар тэдэнһээ ехэ нооһон абтаа. Туршалгын бүлэгэй түлгэ бүриһөө 1,85 килограмм нооһон хайшалагдаһан байбал, нүгөөдэ бүлэгэйхиһөөнь 1,39 килограмм абтаа.

Туршалгын бүлэгтэ түлжүүлэгдэһэн түлгэнүүдһээ мяха мүн лэ ехээр абтана. Жэшээлбэл, тэрэ бүлэгэй нэгэ түлгэһөө 2,89 килограмм мяхан, 530 грамм өөхэн нүгөөдэ бүлэгэй түлгэһөө ехээр абтаһан байна.

Һайнаар эдеэлүүлэгдэжэ байһан түлгэнүүдэй түлыншье һайн байгаа. Туршалгын бүлэгэй зуун түлгэ бүриһөө 78,4 хурьган абтаһан байбал, нүгөөдэ бүлэгэйнь зуун түлгэһөө оройдоол 47 хурьган абтаа. Мүн һайнаар эдеэлүүлэгдэһэн түлгэнүүдэй хурьгад тобирнууд, түргөөр томо болодог байһан.

Туршалгын бүлэгэй түлгэнүүдһээ мяха, нооһо ехээр абажа, мүн продукциин единицэ бүридэ тэжээл багаар гаргашалһанай эсэстэ һайнаар эдеэлүүлэгдэһэн түлгэнүүдэй олзо ехэтэй байһаниие гэршэлнэ. Жэшээлбэл, туршалгын бүлэгэй нэгэ түлгэһөө 8 түхэриг 56 мүнгэн сэбэр олзо абтаһан байбал, нүгөөдэ бүлэгэйхиһөөнь оройдоо 2 түхэриг 32 мүнгэн абтаа. 700 толгой түлгэнүүдые һайнаар эдеэлүүлһэнэй ашаар жэл соо 4368 түхэриг сэбэр олзо абтаһан байна. Энээн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, түлгэнүүдые түлжүүлхэ ба түрүүшынхеэ хурьгалха үедэнь һайнаар эдеэлүүлхын түлөө гаргашалһан гарзань мяха, нооһо ехээр абажа, ажахыдаа оруулһан олзоһоо тон бага гэжэ элирүүлэгдэнэ.

Республикын гүби талын ажахынуудай хурьгадые түлжүүлхын үедэ тэдэнэй махабадай түргөөр хүгжэхэдэ хэрэгтэй болохо тэжээлэй оройдоол 60 процентнь үгтэнэ гэжэ хэлэгдэһэн туршалгын дүнгүүд гэршэлнэ. Хэрбээ иимэл зангаараа саашадаа хони, хурьгадаа эдеэлүүлээд байбал, хонинной мяха, нооһо ехээр абажа шадахагүйбди, хонидоймной тоо толгой түргөөр олошорхошьегүй, мүн хонин ажал олзо доход багатай байха, мяха болон нооһоной өөрынь үнэ сэн ехэ байха. Ушар иимэһээ хони хурьгадые түргөөр түлжүүлхэ, хонинной мяха, нооһо ехээр абадаг болохын түлөө һайнаар бэлшээхэһээ гадна үбэлжэлгын үедэ толгой бүридэ тэжээлэй 100 единицэһээ бага бэшэ һайн шанартай тэжээл үгэхэ хэрэгтэй болоно.

Дээрэ дурсагдаһан рационоор хонидоо эдеэлүүлээд байбалнай, тэдэнэр ямар нэгэн үбшэндэшье дайрагдахагүй, махабаднь түргөөр хүгжэхэ, тиимэһээ 3,5—4 килограмм хүрэтэр нооһо хайшалхашье аргатай болохобди.

Энээхэн зэргын статья соо хонин ажалые саашадань хүгжөөхэ бүхы зорилгонуудые, тэрэ хэрэгтэ бии байһан дутуу дундануудые гүйсэд хэлэхэ аргагүй бологдоно. Тиимэһээ нютаг нютагта нэгэ адляар, гансахан лэ заабариин ёһоор, эртэ урданай бии болошоһон ёһо гуримай үндэһөөр хонин һүрэгые олошоруулха зорилгонуудые шиидхэжэ болохогүй гэжэ һанагдана. Ажахы бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон хонишод өөһэдынгөө нютагай эрхэ байдалые хараада абажа хонин ажалые зүбөөр эрхилхэ зэргэтэй. Энэ асуудалаар республикын колхоз, болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд мэргэжэлтэд, хонишод өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

И. СОКОЛОВ,
«Хоолос» гэжэ экономикын клубай гэшүүн- корреспондент, Сэлэнгын совхозой главна зоотехник.

Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Лубсан Бадмажапович Гармаев тухай нютагайхидынь магтаалайл үгэнүүдые хэлсэдэг. 1964 ондо тэрэнэй бригада 100 хониһоо 82 хурьга абаа. Мүнөө үедэ отарань үбэлдэ һайнаар бэлдэжэ, хурьга абахаар бэлэн болонхой. Бригадынхидай хүсөөр 485 центнер үбһэн, 420 центнер зелёнко, 300 центнер һолоомон болон 115 тонно силос газаань бэлэн даа. «Шаргана зун бэлдэ, тэргэеэ үбэл бэлдэ» гэһэн үгэнүүд эгээл эндэ таарана бшуу. Тиимэл хадань энэ отарынхид үбэлдэ һайн бэлдэһэндээ ямаршье хүйтэнэй болоходо һанаа амар. Зураг дээрэ ахалагша хонишон Лубсан, тэрэнэй нүхэр Бутид Гармаева гэгшэд зогсонод.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

БУРЯАД ҮНЭН
2 дохи нюур.
1964 оной декабриин 22.

Коммунис ажалай ударнигуудай республиканска слёдые угтуулан

Родион Альбертович Келлер мартеновскэ пеэшэнэй дэргэдэ хэды олон жэлдэ ажаллана гээшэб, тоолоо һаа һайса арба гаран жэл болохо ёһотой. ЛВРЗ-гэй булад шудхалгын цехэй халаа найхид һара бүхэнэйнгөө түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, эрхим шанартай булад үгэнэ. Зураг дээрэ: коммунис ажалай ударник, булад шудхалгын цехэй бригадир Р. А. Келлер.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

ЖАБХАЛАНТА САГАЙ ЖАГСААЛТА ХҮДЭЛӨӨН

Республика доторнай коммунис ажалай түлөө мүрысөөн улам эршэдэжэ, дэлисэн бүри үргэдэжэ байна. Энэ гайхамшатта хүдэлөөнэй үрэ дүнгые согсолхо, саашадаһаа үшөө ехээр хүгжөөхэ зорилгоор байгша оной декабриин 25-да үнгэргэгдэхөөр коммунис ажалай ударнигуудай республиканска слёт зарлагдаба. Энэ слёт үнгэргэхын тулада ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэгдэбэ. Жэшээнь, июниин 1-һээ декабриин 1 болотор коммунис ажалай түлөө хүдэлөөнэй республиканска харалган эмхидхэгдээ.

Коммунис ажалай мүрысөөндэ хүдөөгэймнай олон мянган ажалшад эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролсонхой. Мүнөө үедэ энэ хүдэлөөндэ 8500 гаран колхозник, совхозой хүдэлмэришэд хабаадажа, үндэр нэрэ зэргэдэ хүрэхын түлөө тэмсэжэ байна. Харалгын үедэ энэ мүрысөөндэ шударгы оролсоһон, эрхим ажаллаһан 838 хүндэ коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо бэшэ. Энэ үедэ хүдөөгэй ажалшадай эдэбхи улам хүгжөө, ажалай журам бүри бэхижээ, социалис мүрысөөнэй эршэ эрид шангадаа.

Энэ мүрысөөнэй үрэ дүн угаа ехэ. Тарашад, механизаторнуудай эмхилэл бүгэдэдэ мэдээжэ. Эхэ оройниигоо амбаарта 8 миллионһоо үлүү ехэ пууд оройһон тушаагдаа һэмнай. Үбһэнүүдые нёдондоохиһоо горитойгоор сабшагдаа.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ хабаадагшад ажал хүдэлмэридөө онсо шалгарна, тэдэнэй моральна шэнжэ шанарынь улам үргэнэ. Коммунис ажалай ударнигууд: Сэлэнгын совхозой һаалишан Н. Тадвашкина, Эрхирэгэй совхозой һаалишан Д. Шираһэйнгээ, Нарнатын совхозой хонишон Ц. Митыпова, Эрхирэгэй совхозой шубуушан З. Некрасова, Онохойн совхозой эгэшэн Г. Курдюкова, Шергинскэ совхозой гахайшан П. Конева болон бусад олоной ажал хэрэг, ажмалтаһ ганса ажахы соогоо бэшэ, харин бүхы республика дотороо мэдээжэ болонхой.

Коммунис ажалай алдартай коллектив болохын түлөө тэмсэл хада ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, эрдэм наукын түйлалта, түрүү дүй дуршал үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талада нилээд горитой хүдэлөө хэгдээ юм. Үйлэдбэриин управленинүүд, парткомууд үүралаар дэбтээгдэһэн һолоомо дрожжоор эһээхэ, хэмэл һү буйлуулха түхеэрэлгэнүүдые тодхохын түлөө ехэ оролдолго гаргадаг болоо. Тэдэнии бэелүүлгэдэ коммунис ажалай түлөө тэмсэгшэд өөһэдөө хубитаяа улам шударгыгаар оруулна.

Республикымнай колхоз болон совхозуудай олохон түрүүшүүл өөһэдөө дээшэлүүлэгдэһэн уялга абажа, һайн амжалта туйлахынгаа хажуугаар гээгдэжэ ябаһан нүхэдтөө эли болохоор туһалхые хүсэдэг һайн һайхан ёһо заншалтай болонхой.

Энэ дали жэгүүртэ хүдэлөөндэ партийна болон профсоюзна организацинууд анхаралаа онсо хандуулдаг болонхой. Колхоз, совхоз бүхэндэ мүрысөөнэй дүн саг соогоо согсологдодог, малшадай ажал хүдэлмэри харуулһан бюллетень гаргагдажа байдаг. Түрүү дүй дуршал, онол аргануудые нэбтэрүүлхэ талаар эмхидхэгдэһэн ойлгуулгамжын хүдэлмэриин уддань улам һайжараа. Түрүү гүүртэ, отара болон фермэнүүд дээрэ түрүү дүй дуршалаар 56 һургуули эмхидхэгдэнхэй, тэндэ 712 хүн һуража байдаг. Энэ талаар Анаагай совхозто хэгдэжэ байһан хэмжээ ябуулганууд һайшаамаар.

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөнэй дүн согсолхо талаар коммунис ажалай ударнигуудай слёт үнгэргэхэ ехэ удха шанартай. Зүгөөр энэ шухала хэмжээ ябуулга зарим ажахынууд саг соогоо үнгэргэдэггүй. Жэшээнь, Нархатын, Суулгын, Дэрэнэй, Аргадын, «Первомайский» совхозуудта иимэ суглаанууд ехэ хожомдожо болоһон юм. Эрхирэгэй совхоздо харалгые эмхи гуримгүйгөөр эмхидхэгдэһэн жэшээтэй. Тэндэхи олон хүдэлмэрилэгшэд иимэ харалган болоходо байна гэжэ мэдээшье үгы, харалгаанай дүрим ороодо хааняашье хүнэй уншаагаар һаагдаагүй байһан юм. Энэ совхозой 4-дахи отделениидэ 98 хүн хүдэлдэг, харин тэдэнэй мини 14-ниинь тус тустаа уялгатай. Тэдэнһээ тодо һөнөр бэшэ, дутуу дундануудтай.

Харалгын үедэ 60 гаран бригада, отара, гүүртын коллективүүд коммунис ажалай мүрысөөндэ нииталдэрэ оробо. Тэдэ коллективүүдһээ 27-донь хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Эдэ коллективүүдэй ажалшад коммунис ажалай ударнигуудай республиканска слёт байха ажалай эрхим бэлэгээр угтаха байхандаа лаб батаар этигэмээр.

Мүнөө республика доторнай коммунис хүдэлөөндэ 8500 гаран колхозник, совхозой хүдэлмэришэд оролсонхой.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөнэй улам саашадаа бадархын тулада оюун бэлигтэнэй нэгэдэлнүүдэй ажал хэрэг айхабтар ехэ туһаламжа хүргэхэ зэргэтэй. Уралан нарижуулга, ухаалан зохёолго хадаа хүдөө ажалдахи хүндэ хүшэр хүдэлмэриие оньһожоруулха, улам хүнгэдхэхэ ушарта тон туһатай хэрэг. Жэшээнь, Анаагай совхозой 3-дахи отделениин коммунис ажалай нэрэтэй коллектив болохын түлөө тэмсэжэ байһан һаалиин гүүртынхид мүнөө гурбадахи жэлээ үнеэдээ оньһон аргаар һаадаг. Тэрэнэй ашаар тэндэхи һаалишадай һааһан центнер һүнэй өөрынь үнэ 13 түхэриг 07 мүнгэтэ болодог. Харин гараараа һаадаг һаалишадайхи 22 түхэриг 75 мүнгэтэ байгаа.

Хүдөө ажахын али бүхы хүдэлмэринүүдые шадажа оньһожоруулбал, али зэргын ехэ ашаг үрэтэй байха һэм. Энээниие мэдэжэ байгаад, зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой бүтээһэн, дурадхаһан һайн зүйлнүүдые тоодоггүй заншалтай. Жэшээнь, Үдын совхозой түрүү уралан нарижуулагша механизатор Г. Е. Михайлов (өөрөө отделениие даагша) энэ жэлдэ уралан нарижуулгын юһэн дурадхалнуудые оруулһан бэлэй. Тэдэнэй оройдоол гурбыень үйлэбэридэ нэбтэрүүлһэн жэшээтэй. Тэрэ нүхэрэй зохёоһон һүри хаядаг, ороохо хородохо түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэбэл, ажалай бүтээсэ 8—9 дахин дээшэлхэ зэргэтэй байгаа. Силослэгдэхэ ногоо һайнаар нягтаруулхын тулада «ДТ-54» тракторто зохид түхеэрэлгэ тэрэ нүхэр тааруулан зохёоһон юм. Теэд эдэ шэнэ зүйлнүүдые үйлэдбэридөө хэрэглэхые Хоринн үйлэдбэриин управлени һанаашалаашьегүй, тэдэнэй ашаг үрые тодорхойлжо гаргахые хүсөөгүй бшуу.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ һаад тойбо ушаруулдаг эдэ мэтын дутуу дунда зүйлнүүд, алдуу эндүүнүүд республиканскэ слёт дээрэ эрид шууд шүүмжэлэгдэжэ, саашадаа уг үнгяараа усадхагдаха шууртай.

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөн улам далисатайгаар дэлгэрүүлхын түлөө партийна, профсоюзна болон комсомолой организацинууд олониитын ехэ хүсые бүри эршэмтэйгээр элсүүлхэ байһаниинь дамжаггүй.

К. КОЧНЕВ,
облпрофсоведэй ахалагша инструктор.

ЯНГИНАМА ХҮЙТЭНДЭШЬЕ, ААЯМА ХАЛУУНДАШЬЕ

Захааминай аймагай «Дружба» колхоздо олон жэлэй туршада жолоошоноор Николай Доржиев ажаллана.

Арбаад жэлэй саада тээ Николай Доржиев Енгорбойн найман жэлэй һургуулида һуража байха үедөө нютагайнгаа жолоошод Цырен Бальжановай, Цырен-Доржи Доржиевай, Бальжинима Шагдуровай хажууда сагаа үнгэргэдэг һэн. Тэдэнэрэй машинаяа заһабарилхадань туһалалсадаг, аршалсадаг бэлэй.

Нютагай үбгэд, хүгшэд болон колхознигууд нигэжэ Коля Доржиев тухай хэлсэдэг болоо һэн:

— Манай Коля жолоошон болохо даа. Машинада ехэл дуратай хүн.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо жэл тухай болоод байхада Николай Доржиев жолоошоной мэргэжэлтэй боложо, өөрөө машина даажа абаһан юм. Мүнөө Николай түрэл колхоздоо арбаад жэлэй туршада жолоошоноор ажаллана. Энэ хугасаа соо жолоошон хэдэн мянгаад модоной газарта ашаа шэрэжэ, хэдэн зуун тонно хэрэгтэй зүйлнүүдые зөөгөө гээшэб!

Комсомолой гэшүүн Николай Доржиев машинаяа саг болзортонь тоһодожо, зүбөөр заһабарилһанай ашаар бүри холын аянда ябадаг.

Үбэл, зуншье илгаагүй Коля хүбүүн машинаяа жолоодон колхоздоо хэрэгтэй зүйлнүүдынь саг болзортонь асаржа байдаг. Коля хүбүүнэй хүдэлөөгүй газар гэжэ байхагүй. Силос даралга, тэжээл зөөлгэ гэхэ мэтэдэ ажалладаг. Харин үбэлэй янгинама хүйтэндэ холын гүүртэнүүдтэ Николай Доржиев үбһэ зелёнкынь зөөжэ үгэдэг.

— Ямаршье сагай дайралдаа һаа, манай Николай ерэхэл байха, — гэжэ холын малшад хөөрэлдэдэг юм.

Тэрэншье зүб. Коля үнгэрһэн жэл шофёрой хоёрдохи шатын эрхэтэй болоо юм. Энэнь ехэл һайн гээшэ.

Колхозой правлени болон партийна эхин организаци Николай Доржиевта «Коммунис ажалай ударник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ Агууехэ Октябриин 47 жэлэй ойтой дашарамдуулан олгожо, мүнгэн шан барюулһан юм.

Б. ДОРЖИЕВ.

Оршон тойрон бүтүү манан буушанхай... Хайшаашье хара, унин тооһон бурьялна. Үльгэр домогто хэлсэгдэдэг хүсэтэ баатарай үбсүүгээ сэлиһэндэл, огторгой хадхама Баргажан уула тобойшонхой. Ямаршье шэрүүн хүйтэнэй буухада хүрэдэггүй, булагһаа эхитэй Сээн голой Баргажан мүрэндэ шудхан ородог уулзуур багта нэгэ шамбай бэетэй габшагай хүн торон тоггонгүй ажаллана.... Үеүе болоод лэ үнэтэ ангай арһан малгайгаа хойшонь ехээр шуужа, сэн болошоһон бээлэйгээр толгойгоо эльбэнэ. Тиигээд лэ шэнэ хүсэ зангидан, адар томо балтын жэшээтэй лоомоор ян-тан хүрэшэһэн мүльһэ сэсэртэр сарьюулжа, түргэн урасхалтай уһа улам ехээр бурьялуулна.

ГАЛСАН ЯАРАЛТАЙ

Арба гаран жэлдэ Дэрээнэй совхоздо бригадираар хүдэлжэ ябаһан, 5—6 жэлэй туршада үбһэ ногоо элбэг ехээр ургуулдаг суутай Галсан Тангарович Хуриганов мүнөө угаа яаралтай. Бүхы даабарита сабшалангайнгаа — 900 гектарай түс бүриһөө, дунда зэргээр хэлэхэдэ, 10 центнер үбһэ ногоо хуряажа абаһандаа балайшье сэдьхэлээ хананги бэшэ ха. Юуб гэхэдэ, һайса шэбхэжүүлэгдэһэн, саг болзор соонь хэды дахин шандань хүрэтэр уһалһан газарһаа нютагай эрхэ байдалда табяад, жараад центнер хүрэтэр эгээ шэмэтэй һайн ногоон, хяаг үбһэн хуряагдадаг гэжэ Галсан Тангарович һайса мэдэнэ. Эгээл һаядаа бүхы сабшалангайнгаа га бүхэнһөө ямаршье хура бороо хомортой, ганданги жэлдэ эды шэнээн ургаса абажа шадахагүйл байһандаа бага зэргэ урмаяа хухарна ха. Теэд суглаа ажалладаг нүхэдэйнь хэлэдэгээр, «зориһоноо заабол хүсэлдүүлдэг» заншалтай хүн юм. Тиигэжэл сабшадаг бүхы газарайнгаа эгээ ехэнхиие, 750 гектарые энэ жэлдэ тошоной, һайрамай, гол горхоной уһаар хүсэд дэбтэтэрнь, бараг ургасатай болоторнь уһалха гэжэ нүхэдтэеэ шиидэнхэй. Эгээл энэ зорилгоёо Галсан Тангарович мүнөөнһөө бэелүүлжэ байна ха юм.

Урда урдын жэлнүүдтэ уһа саһаар элбэг Сэээн голые али шадаха аргаараа, модо шулуу унагаажа байгаад, мүльһэ обоолжо байгаад, арай гэжэ хаадаг, иигэжэл тошон элбэгээр халяадаг байгаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ 2 миллион 200 мянган кубометр тошон хүргөөд, бороо хурын саг соогоо ороошьегүй һаань, тэнгэриин шарай шарайшалангүйгөөр, 400 гектар сабшалан яһала һайса уһалаа һэн. Хабарай һайхан сагай нэгэшье үдэрые алгасангүйгөөр, һайрамай багаханшье уһые сабшалан тээшээл багахан хобоо һубагхануудые татажа гаргадаг. «Гэрэйшье һууриин тухайхан газар уһалагдаба, ундалуулагдабал, шэмэтэйхэн тэбэри, аса үбһэн нэмэжэ абтахал» гээд Галсан Тангарович нүхэдтөөл хөөрэдэг. Хада уулын, хүбшэ тайгын оёорой, жалга яамын саһа мүльһэн хожомхон хүсэд хайлажа, элдэб жэжэ гол горхонуудаар шааяса урдадаг. Энээниие дүршэлтэй шадамар луговод оройдоошье һаар талаар табидаггүй—хүнэгшье уһан һаань, ургаса ногооной ундан болгохые оролдодог.

Эгээл мүнөө үедэ Галсан Тангарович Сээн голой адагта шахуу энэ үнгэрэгшэ намар, октябрьда, хэгдэһэн ехэ хаалтаяа эрьен хаража, үлүү гараһан уһыень тусхай хаалта нээжэ, Баргажан мүрэн руу табижа байһан байба. Хүсэтэ бульдозерые хэрэглэжэ, иимэ хаалта хэһэниинь, тошон халяахада аятай, таарамжатай болоо. Тошоной үеын болоходо удаарангүйгөөр хаалта хабхагуудыень табижа, дуран соогоо мүльһэ хүргэжэ байна.

— Этьхэтэ шадарай бүхы сабшалан, 400-гаад гектар ямаршье жэлдэ уһаар дутаагдахагүй гэхэдэ болохо. Гансал тошонгоо — «хадагалагдаһан» шииг нойтоёо шадамараар элбэгжүүлхэ хэрэгтэй,—гэнэ луговод.

Мал һүрэгэй ашаг шэмые горитойгоор дээшэлүүлхын зорилгоор 1965 ондо совхоздонь 10—15 мянган центнер үбһэн нэмэжэ хуряагдахаар түсэблэгдэнхэй. Совхозойнгоо сабшалангай дүрбэнэй нэгэ хуби шахуые бригадынхидтайгаа харюусалгадаа абаһандаа Галсан луговод нимэл яаралтай ха. Юуб гэхэдэ, тэрэл урдань байһан газарһаа хоёр дахин ехэ үбһэ тэжээл хуряаха гэһэн бэелүүлэгдэжэ боломоор, бэелүүлэгдэхээршье түсэб хараалагдаһан. Энээниие заабол хүсэлдүүлхын түлөө 2 миллион 500 мянган кубометр тошон халяаха хэрэгтэй. Энэнь мүнөөнһөө дүүргэгдэжэ эхилээ. Ганса Этьхэтэдэ бэшэ, мүн Анагата, Ямаагана, Үлегчиндэ саг саг соонь тошон хүргэхэ байна.

Зургаа мянга шахуу совхозой хонин һүрэг харууһалжа, жэлһээ жэлдэ хурьга олоор түлжүүлжэ табидаг арбан отарынь хонишод, хамтадаа гушан эдэбхидэт Галсан бригадираа гансаардуулдаггүй. Отара бүхэн түс тустаа гурбан гектар сабшалангай газар даажа абаад, тэрэнээ тээльниг соохи шэнгеэр уһалдаг, модо шулуунһаань дууһан сэбэрлэдэг, хонинойнгоо хохир шэбхые дууһан шахуу гаргажа тараадаг, газарай хүрьһэндэ шадамараар шэнгээдэг. Энээнэйнь лэ ашаар бригадын бүхы сабшалангай гурбанай нэгэ хуби, 300 гектар яһала һайса шэбхэжүүлэгдэһэн. Боломоор газартань, хотогор жалга сооғуур гол горхоной, һайрамай уһа урдахуулжа, тэндээ зорюута обоологдоһон шэбхэтэй зуураҗа, эдеэшэг сай мэтэ «шэдитэ» уһан болгоод, үбһэ ногоо ундалуулдаг. Энэ жэлдэшье тошон хүргэхэтэйгөө хамта Галсан бригадир түрүүтэй хонишод зургаан зуу гаран тонно гэхэ гү, али бүхы байһан, шэбхэеэ сабшаландаа гаргажа тарааха болоо. Мүнөө арга соонь хараалагдаһан шэбхэеэ нуга сабшаланда гаргажа байнхай.

Үнгэрэгшэ жэлдэ биратай үбһэ ногооной гарахаяа болиһон, хүбхэнтэй наян гектар газарые һайса борнойлоод, үбһэ ногоонойнь «үндэһэ задалаад», ургасыень арбан процентээр дээшэлүүлһэн. Уһа намагта дарагдашаһан Этьхэтын зуун гектар орхигдоһон газар энэ үнгэрэгшэ намар хатаахын түлөө дүрбэн зуун метр утатай гүнзэгы ханааб татаад, үлүү гараһан уһа саһыень Баргажан мүрэн тээшэ урдахуулжархёол. Энэнь нигэжэ баһал малай амтатай шэмэтэй үбһэ ногоогоор, хяагаар элбэгжэхэнь ха юм.

Хойто жэлэйнгээ ээлжээтэ хэрэгые уридшалан, эртээнһээ бэелүүлжэ эхилдэг заншалтай Галсан бригадир зон нүхэдэйнгөө туһаламжаар хүбхэндэ дарагдашаһан зуун гектар мүнөө хэндэшье хэрэггүй шахуу газараа һайжаруулха, модоной хибэдһэ адхажа, борнойлжо байгаад, ургасыень дээшэлүүлхэ, элдэб янзын шэмэтэ ногоо элбэгжүүлхын тухайда тошон хүргэжэ ябахадаал мүнөө бодомжолно.

Хоёр дахин ехэ үбһэ ногоо хуряаха зорилгоёо бэелүүлжэ шадахабди, зүгөөр сабшалан һайжаруулха оньһото машинын элбэгжээ һаань, бүришье ехэ алхам хэхэ һэмди гээд Галсан Тангарович батаар этигэнхэй.

Д. ЧИМИТОВ.

Советүүдэй хүдэлмэри

ДЕПУТАДУУДАЙ ХИНАЛТА ДОРО

Үбэлэй янгинама хүйтэнэй саг эхилээ. Малаа тобир таргэнаар ондо оруулха, түл малаа эрхим бэлэдхэлтэйгээр хүлеэн абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ, үбэлэйшье үедэ һү, һаалиа доошолуулхагүй, малайнгаа ашаг шэмые улам дээшэлүүлхэ—эдэ бүхы шухала зорилгонууд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда тон хурсаар табигдана.

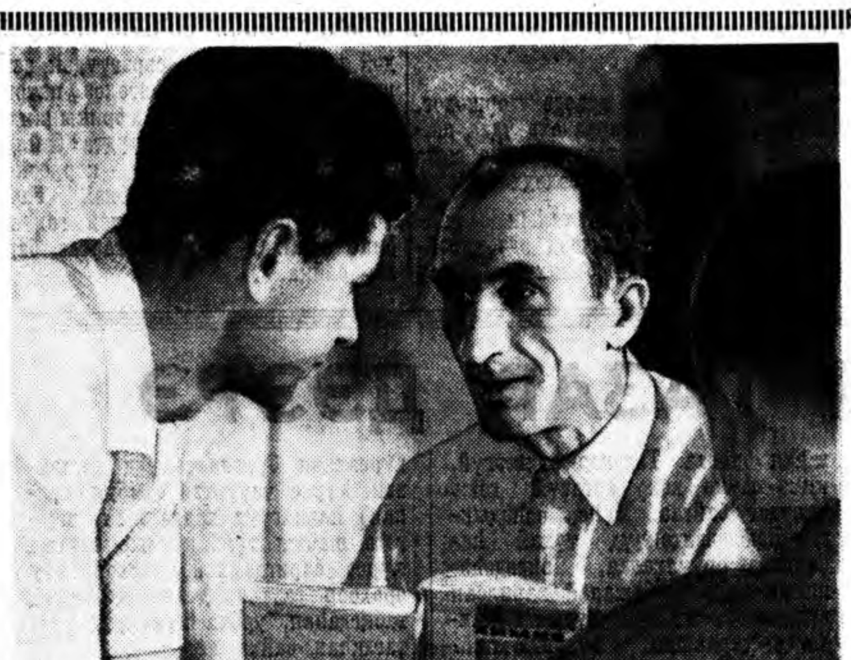
Һаяхан манай Хэжэнгын сомоной Совет малай үбэлжэлгын тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн байна. Малай үбэлжэлгые онсо һайнаар үнгэргэхэ хэрэгые сомоной Соведэй депутадууд эдэбхитэйгээр зүбшэн, энэ шухала ажахын асуудалые зүбөөр шиидхэбэрилхэ талаар арга хэмжээнүүдые хараалаа. Малай үбэлжэлгын үедэ малшадта туһаламжа үзүүлжэ байхын тулада малай фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр депутадуудай найман постнууд байгуулагдаа. Эдэ постнуудта сомоной Соведэй бүхы 54 депутадууд бүгэдэ оролсонхой.

«Первомайский» совхозой нэгэдэхи фермэ дээрэ байгуулагдаһан депутадуудай пост 4 хүнһөө бүридэнэ. Энээниие депутат нүхэр Дагба Нимаев ударидана. Хэжэнгын совхозой Худанай үртөөдэхи гурбадахи фермэ дээрэ байгуулагдаһан постые депутат А. Рабданов толгойлно. Мүн Ушхайтын, Хүхэ-Добын болон бусад газарнуудаар байгуулагдаһан постнуудые эдэбхитэй депутадууд — Будахэнда Жамьянова, Цырендоржи Ямпилов, Буда Намдаков, Надежда Дондокова, А. Косаткин, Т. И. Осорова гэгшэд толгойлно. Эдэ постнууд малай үбэлжэлгэдэхи бүхы ажахын асуудалнуудые һонирхон, малшадта али болохо туһаламжа үзүүлжэ байна.

Гадна малшадай ажаһуудалай, соёл культурын, элүүр мэндын болон бусад хэрэглэмжые бүрин гүйсэдөөр хангажа байха хэрэгые хинан шалгажа, дутагдалнуудыень зайсуулха талаар арга хэмжээнүүдые абажа байха болоно.

Иигэжэ сомоноймнай Совет ажахын хэрэгүүдые шиидхэлгэдэ хам оролсон, депутадуудай эдэбхи үүсхэлые элсүүлжэ байна.

Д. БОРОЕВА,
Хэжэнгын сомоной Соведэй секретарь.

КЕМЕРОВСКЭ ОБЛАСТЬ. **«Новостройка гэжэ совхозой түрүү механизаторнууд поли дээрэ үтэгжүүлгэ гаргажа байнхай. Зураг дээрэ: звеньевойнууд Д. Божко, В. Жуков.**

ДУНДА АЗИИН ЭЛЕКТРОСТАНЦИНУУД

ХАДЫН МҮРЭНҮҮДЭЙ ХҮСЭН

Дунда Азиин олонхи гол мүрэнүүд түргэн урасхалтай, ехэ уһатай юм. Утаараа жэгдэ газарай уһа голнуудта хүрэхэгүй, богони зайда урдадаг. Харин хүсэнэйнь нөөсын талаар хаража үзэхэдэ, хадаһаа эхитэй голнууд Сибириин Енисей, Ангара, Лена, Обь мэтын ехэ ехэ мүрэнүүдһээ дутуугүй гэхээр.

Дунда Азиин уһа голнуудай үндэр дээрэһээ, заримдаа шанха доошоо айхабтар хүсэтэйгөөр хүүен хааян урдадагынь гидростанцинуудые барихада ехэл таарамжатай. Тиин уһа мүрэнүүд үүлэ манаар бүрхөөгдэһэн орьёл мундаргануудһаа нам газар руу урдахадаа, шуумар долгидоороо шулуун хабсагай хамха түгдэ мүргэжэ, харьялан, хөөһэтэн мушхардаг. Энээниие техническэ хэлэндэ оруулха болоо һаа, тон багахан участок дээрэ айхабтар ехэ эрхэ хүсэн сугларанхай байна.

Дунда Азиин гол мүрэнүүд арадай ажахыда—промышленность болон хүдөө ажахыда, барилгада, транспортда—ба ажаһуудалда ямар туһа хүргэхэ болоноб? Иһагар олон условно тэмдэгхэнүүдтэй ерээдүйн ГЭС-үүдэй баригдаха газарта үнгэ бүриин табан хушуухануудые зураһан ехэ масштабай географическа картын стол дээрэ табигдахада, «Гидропроект» гэжэ бүхэсоюзна институдай хүтэлбэрилэгшэ Дмитрий Юриновһээ энэ асуудал һураһан байнаб.

—Манай ороной уһанай нөөсэ хүсэнэй 20 шахуу процентнь Дунда Азиин гол мүрэнүүдтэ хүртэнэ,—гэжэ тэрэ хэлэбэ. — Энэ хүсэ 70 гарэ миллион киловаттһаа дээшэ болоно. Мүнөө дурдаһан тоогойм хэр ехэ байһые өөһэдөөшье һанаад үзыт. Хэрбээ хадаһаа эхитэй уһан голнуудые бүхыдэнь ашаглаад байбал, СССР-эй элшэ хүсэнэй нэгэдхэмэл системэдэ 600 миллиард киловатт-час элшэ—манай ороной европейскэ хубиинь бүхы гол мүрэнүүдэй туһалбаритайгаар Енисей Ангара хоёрой хамтадаа үгэһэнһөө ехые—үгэхэ байха. Сэхыень хэлэхэдэ, бии байһан хүсэнэй гурбанай нэгэ хубииел ойрын жэлнүүдтэ ашаглажа шадахабди гэжэ энергетигүүд тоолоно.

ЭЛЕКТРЫН ЭЛШЭ ХҮСӨӨР

Уһанай эршэ хүсэ ашаглахын хажуугаар, газар уһалалсадаг юм. Газар уһалхадаа электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ Дунда Азиин хүдөө ажахын үмэнэ ехэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ.

Уһалхада таарамжатай, сагаан алта—хлопок ургуулхаар газарнуудые мэргэжэлтэд шэнжэлжэ, элирүүлэн олоо. Сыр-Дарья, Аму-Дарья мүрэнүүдэй хоорондуурхи арбан таба миллион гектар талмайтай газар уһалагдажа болохо.

—Мүнөө ашаглагдажа байдаг дүрбэ миллион гектар газарта,—гэжэ институдай хүтэлбэрилэгшэ хэлэнэ,—үшөө хоёр миллион гектарһаа бага бэшэ газар, ехэнхидээ рис, хлопок тариха, виноград, саад, бахша болон огородой эдеэ ургуулхада тааража газар нэмэжэ угэхые проект зохёогшод хараалана. Уһанай асуудалай шиидхэгдэл һаа, бүхы юумэ бүтэхэ.

Дунда Ази нараар дутаха бэшэл! Боори майлануудые, нуга голнуудые наран ямар һайнаар шарадаг гээшэб! Теэд уһан тухай эндэ тиигэжэ хэлэхын аргагүй. Хэтэ заяанһаа хойшо эндэ уһан—ажамидаралай эшэ үндэһэн гэжэ тоологдодогынь дэмы бэшэ.

Хүрин шэрээр тэмдэглэгдэһэн хада уулануудаар баян газарые карта дээрэ харахадаа, гидротехнигүүдэй тэдээндэ яахадаа дуратай байһыень ойлгоноош. Нэн түрүүндэ: үндэр дээрэһээ урдаһан уһан улам ехэ эршэ хүсэтэй болодог, гэрээнһээ үлүү ехэ хүсэн гарадаг.

Гэбэшье Дунда Азиин гол мүрэнүүд һайн шанарайнгаа хажуугаар баһал дутагдалтай байдаг. Энэнь юуб гэхэдэ, хада уулануудта хирэ-хирэ болоод лэ 2—3 баллһаа 8 балл хүрэтэр хүсэтэйгөөр газар хүдэлдэг: газарай хүрьһэн нуран нүүдэг, хада хабсагай байраһаа хүдэлдэг, ган габа, нүхэ һубэнүүд бии болошодог.

—Теэд энэнь,—гэжэ Дмитрий Юринов үргэлжэлнэ,—проект зохёогшодые, барилгашадые зогсоохогүй байһаниинь элитэ. Гидроузелай баригдаха газар нарин нягтаар шэнжэлжэ үзэдэг. Эндэ долоо дахин хэмжээд, нэгэ дахин хайшалха бэшэ, харин барилга эхилхэһээ түрүүн зуу дахин бодожо үзэхэ шухала.

Олохон районуудта хүдэлхэгүй хабсагай шулуун газарай хүдэлэлгэһөө абардаг юм. Газарай хэршье ехээр, 9 балл хүсэтэйгөөршье хүдэлөө һаа (иимэ юумэ ганса нэгэл болодог), хатуу шулуун һуури дээрэ баригдаһан хаалтанууд яаншьегүй үлэдэг байна.

ВАХШ, НАРЫН, ЧИРЧИК МҮРЭНҮҮД ДЭЭРЭ

Дунда Азида мүнөө гурбан гидроэлектростанци—Нурегэй, Токтогулай, Чарвагай — баригдажа байна. Түрүүшынхинь — Вахш мүрэн дээрэ, 2 миллион 700 мянган киловатт хүсэтэй; хоёрдохинь—Нарын дээрэ 1 миллион 200 мянган киловатт, гурбадахинь—Чирчик дээрэ хахад миллион киловатт хүсэтэй юм.

Тэдэнэр хамтадаа жэл бүхэндэ 20 миллиард тухай киловатт-час электрын элшэ хүсэ, мүнөө Дунда Азида бии байһан гидроэлектростанцинуудай үгэдэгһөө дүрбэ дахин ехэ элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ байна.

Нурегэй ГЭС—өөрсэ шэнжэтэй түхеэрэлгэ. Дундаа зузаан ехэ шабар голтой тэрэнэй шулуун хаалта Париждахи Эйфелиин башниһаа үндэр болохо, тиигээд манай орон доторхи, мүн хилын саанахишье иимэ түхеэрэлгэнүүдэй дунда түрүүшын һуури эзэлхэл.

Галзуу урасхалта гэжэ алдаршаһан Вахш мүрэн мүнөө адаг багаараа номгоруулагдаа. Түрүүшын ээлжээнэй 210 мянган киловатт хүсэтэй ГЭС тэндэ баригданхай. Тэрэнь ерээдүйн асари томо гидростанцинуудай модель мүн, шэнэ онол арга ба материалнуудые туршажа үзэдэг, барилгын талаар дүй дуршал суглуулдаг газар болоно. Тэрэнь Таджикистанай ниислэл хотодо, мүн Нурегэй ГЭС-эй барилгын талмайда электрын элшэ эльгээдэг.

Нурегэй далай дала модо зайда халбайн салгидахэ. Нурегэй ГЭС-эй үнеөр хүнгэн элшэ хүсөөр хүдэлгэгдэдэг насосно станцинуудай туһаламжаар тэрэнэй уһые гансал доошонь, хажуу тээшэнь бэшэ, мүн өөдэньшье олон арбаад, зуугаад модоной зайда эльгээхэ байха. Нурегэй ГЭС-эй 100 киловатт-час элшэ хүсэн оройдоол гурбан мүнгэтэ болохо. Вахш мүрэнэй уһан гурба миллион гектар газарые садатарнь уһалха. Тиин нэгэл ургасань бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы хүн зондо хүнгэн хубсаһа оёходо хүрэхэ хлопок энэ талмай дээрэһээ ургуулжа шадагдаха болоно.

Харьялаа түргэн урасхалта Нарын мүрэнэй зүүн бэедэ баригдажа байгаа Токтогулай ГЭС Египедтэхи Хёопсой пирамидаһаа үндэр: 230 метр үндэр хаалтатай байха.

Энэ нуурынь голые үгсэжэ 300 модондо тарахадаа, Сыр-Дарья мүрэнэй тогтуурингүй шэнжые хэтэдэнь хубилган заһахал. Мүнөө дээрээ энэ мүрэн заримдаа ехээр таташаха, үгышье һаа, үерлэн эрьеһээ халижа, сахариг сагаан хөөһөөр мушхаран Аралай далайда шудхадаг. Токтогулай ГЭС-эй турбинанууд соогуур саг үргэлжэ нэгэ жэгдээр урдан гараха уһан Сыр-Дарья мүрэниие ходол гүнзэгы байдаг болгохо. Харин уһалууриин үргэн ехэ системэ мүнөө гандуу, үрэжэлгүй миллион хахад гектарһаа үлүү газарые хүдөө ажахын эрьесэдэ оруулжа үгэхэ.

БҮЛЭГ ЭЛЕКТРОСТАНЦИНУУД

Эдэ бүгэдэмнай—ехэ барилгын эхин лэ тээшэ. Гидропроектын коллективэй хараа бодомжын ёһоор, ойрын жэлнүүдтэ гидростанцинуудай, уһалууриин олон асэ һалаата каналнуудай барилга бүри үргэн далайсатайгаар хэгдэхэ юм.

—Манай экспедицинүүдэй шэнжэлжэ байгаа ГЭС-үүдэй ниитэ хүсэн,—гээд хөөрэлдэгшэ нүхэрни үгээе үргэлжэлбэ,—долоо миллион киловаттһаа үлүү гаранхай. Таджикистан Афганистан хоёрой хоорондуур урдадаг, Дунда Азиин электрын элшэ хүсэнэй асари ехэ нөөсэтэй хилэ шадарай Пяндж мүрэниие тоололсоогүйшье һаа, тиимэл байха.

Нурегэй ГЭС-һээ түрүүн баригдаһан, тэрээндэ дүтэшэг оршодог, бүри ехэ хүсэтэй Рогунска гидроэлектростанци түрүүшын һуури эзэлнэ. Энэ ГЭС-эй турбинанууд 3 миллион 200 мянган киловатт элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ байха.

Вахш болон Нарын дээрэ, Чирчик ба Чаткал, тэрэшэлэн Аму-Дарья, Кара-Дарья мүрэнүүд дээрэшье баригдахаар хараалагдаһан гидростанцинууд мүндэлхэ. «Дундуур хүсэтэй—хахад миллионтон» жэрын һубарина, харин тэдэнэй удаа 100 мянган киловатт хүсэтэй станцинууд баһал һубарилданхай. Тиин уһанай элшэ хүсэ ашаглалга жэлдээ олон арбаад миллиард киловатт-часта хүрэжэ, Дунда Азиин энергетическэ баялигай бата бэхи үндэһэ һуури болохо байна. Олон һалбарита хүдөө ажахы, эдеэ хоолой промышленность тэрэнэй элшэ хүсые ехээр хэрэглэдэг болохо.

Зайн галай хүсөөр мүндэлхэ завод, фабрика болон комбинадуудые дурдаха болоо һаа, тооложо барахаар бэшэ. Байгаалиин түүхэй эдэй—дабһанай, руда болон минералнуудай— хэбтэшэнүүдээр тон баян горно промышленностьда ехэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ.

Гидроэлектростанцинууд байгаалиин газые тепловой электростанцинуудай пеэшэнгүүдтэ галдаха бэшэ, харин тэрэниие арадай ажахын бусад һалбаринуудта (жэшээнь, химидэ, металлургида) эльгээхэ арга олгоно. Тэрээниие эндэ хэрэглэхэдэ һураггүй ашагтай байха, тэрэшэлэн ажаһуудалай улам ехэ боложо байгаа эрилтэнүүдые хангалгада зорюулжа болохо бшуу.

Ехэ хүсэтэй зайн гал дамжуулха саханууд Таджикистанай, Киргизэй, Узбекистанай, Казахстанай хада уулануудаар, үргэн нэмжээ тала дайдаарнь һубарин бодоходоо, гэр байрануудта гэрэл туяа үгэхэ, химиин индустриин хүсые арьбадхаха, синтетическэ утаһа, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр үйлэдбэрилхэ аргатай болгохо, хүнгэн ба бүд нэхэдэг промышленностиин хүсые арьбадхаха.

Георгий БЛОК,
АПН-эй эрдэмтэ шэнжэлэгшэ.

Федор Якимович Федоров үнгэрhэн наhан соогоо олыел хараhан үзэhэн байха. Урдань, залуу ябахада, гараар таряа хаяжа, хадажа үзэhэн, дархалhаншье, баяшуулай хони харууhалhаншье байха. Тэрэнэй hүүлээр—Совет засагай тогтоhон түрүүшын жэлнүүдhээ эхилээд мүнөөшье болотор үйлэдбэриин түсэб, даабари дүүргэлсэжэ, залуу нүхэдые дахуулжа ябадаг хүн юм.

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводто Федор Якимович ажаллажа эхилhээр хорин жэл hаяхан болобо. Нүхэр Федоров заводой станогуудые хүдэлгэжэ байха hур бүhэ заhажа, hэлгэжэ үгэдэг ажалтай юм. Энэ ажал бүлэд шүдхагшын хүдэлмэриhөө дутуугүй ехэ ажалтай байдаг. Заводой цех бүхэндэ табигдаhан олон тоото станогые хёрхоор хаража үзэжэ ябадаг түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм.

Ажалша бэрхэ Федор Якимович шэнэ жэлhээ амаралтада гараха болонхой.

—Амаралтада гараханьшье гэраха хүн бэзэб, теэд миин гэртээ hуужа шадахалгүй хаб. Заводтоо ерэжэ, дахин хүдэлхэ хүсэлэнтэйб,—гэжэ нүхэр Федоров хэлэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. Я. Федоров.

В. КАТОК.

ҮДЭР СОО 110 КУБОМЕТР

Хяагтын XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түб—Зургаан-Дэбэ нютаг ой модонhоо зайдуу холо. Тиимэhээ эндэхи колхозой правлениин хүдэлмэрилэгшэд, механизаторнууд артелиингаа правленидэ, гостиницада, клубта, МТМ-дэ, банида хэрэглэгдэхэ түлеэ бэлэдхэхэ воскресник hаяхан эмхидхэбэ.

Воскресниктэ олохон хүн, 4 беларусь трактор, ашаанай 4 автомашина хабаадуулагдаа. Тэдэнэр нэгэ үдэрэй туршада 110 кубометр түлеэ бэлдэжэ, газаагаа оруулба.

С. БИЛИКТУЕВ.

ЯРУУНААРНАЙ ЯМАР hОНИНТОЙБ?

ГҮНДЫНХИД ШАЛГАРБА Аймагай түб Нарhата тосхондо аймагай уран hайханай самодеятельностиин харалга гурбан үдэрэй туршада үргэлжэлөө. Харалгада 9 коллектив хабаадаа. Гурбан зуу гаран самодеятельнэ артистнар бэлиг шадабаряа эндэ харуулhан байна.

Соёлой байшангуудай самодеятельностиин коллективуудай дундаhаа гүндынхид түрүү hуури эзэлбэ. Тэдэнэрэй харуулhан номер олон янзын байгаа.

Худөөгэй клубуудай коллективэй дундаhаа «Дружба» колхозой түб—Можайка тосхоной клуб эрхимлэбэ. Тэлимбынхид хоёрдохи hуурида гараа.

Хэралга бэлиг шадабаританине шалгаруулаа. Тэдэ хэд бэ гэхэдэ, hаалишад Балданова, Чимитова, хонишон Гомбоева, багша Орбодоева, Бараковская, Дашинимаев, модошо дархан Жамбалов, шофёр Березовский болон бусад болоно.

Уран hайханай самодеятельностиин эрхим түлөөлэгшэд республикын харалгада хабаадалсаха байна.

АНГУУШАДАЙ ОЛЗО. Битимэй коопзверопромхозой түб болохо Романовка тосхонhоо үдэр бүхэндэ хэдэн арбаад ангуушад ой тайгада гарана. Мүнөө жэл агнуурида хамтадаа 400 шахуу хүн гаранхай.

Ангуушадай түрүүшынь олзобори тэдэнине баярлуулна. Намар-убэлэй агнууриин сезоной эхеэр зверопромхозой тушаан абалгын пунктда хэрмэнэй, шоныын, үнэгэнэй, булганай, шэлүүhэнэй, hолонгын болон бусад ангай 10 мянга гаран арhан оруулагдаба.

Александр Григорьев, Василий Машанов гэгшэд ангуури олзотойгоор хэжэ байна. Тэдэнэр 13 үдэрэй туршада 520 хэрмэ баринхай. Ангуушан Галсанов эрбан үдэр соо 240 хэрмэ бариба.

ЭДИР ДААМШАД. Нарhатын Пионернүүдэй байшангай дэргэдэ эдир дойбод наадагшадай бүлгэм хүдэлнэ. Нүгөөдэнь Нарhатын эхин hургуулиин дэргэдэ эмхидхэгдээ.

Пионернүүдэй байшангай дэргэдэхи наадалгада 12 эдиршүүл мүрысөөндэ хабаадана. Тиихэдэ эхин hургуулиин дэргэдэ 16 хүбүүд, басагад наадана.

Эдэ хоёр командануудай эдир дойбод наадагшадай уулзалга hаяар болохонь.

АЖАЛАЙ АЛДАР. Хэлхеэ холбооной Романовкын хүдэлмэрилэгшэд 1964 ондо амжалтатайгаар ажаллаhанайнгаа үрэ дүнгөөр коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

— Коллективнай арад зониие хангаха талаар саашадаа бүри ехэ амжалта туйлаха,—гэжэ отделениин начальник нүхэр Ф. Д. Чебунин хөөрэнэ. Үнэхөөрөө Романовкын хэлхеэ холбоонойхид эрхимээр ажаллана. Телеграфистнууд Н. Н. Белобородова, А. А. Минеева болон бусад hара бүхэнэйнгөө даабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Почтальон Корчанова, телефонистка Казанцева гэгшэд тэдэнэрhээ дутуугүйгөөр ажаллана.

В. БАЙБОРОДИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Яруунын аймагтахи Павел Тихонович Димовэй загаhанай бригада мүльhэн дороhоо загаhа татан гаргажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МҮЛЬhЭН ДОРОhООШЬЕ...

НИЖНЕ-АНГАРСКДА

Байгалhаа хойшо хоёр зуугаад километрэй газарта салир шулуун оройтой үндэр уулануудаар хүреэлэгдэhэн Иркана гэжэ нуур нэмжынэ. Тэндэ Хойто-Байгалай аймагай «Рассвет» колхозой загаhашад мүльhэн дороhоо загаhа барижа эхилэнхэй. Тэдэнэр мүнөө жэлдэ 1200 центнер жэжэ загаhа бариха гэжэ шиидээ. Мүнөө тушаан абалгын пунктда 1600 центнер загаhан эльгээгдээд байха юм. Энэнь даабариhаа 400 центнерээр дээшэ болоно. Андрей Михайлов, Семен Кондаков гэгшэдэй бригаданууд гаргуу ехээр загаhа барина.

«Рассвет» колхозой загаhашад жэлэй эсэс хүрэтэр 500 центнерhээ доошо бэшэ загаhа бариха гэжэ шиидэнхэй.

БАРГАЖАНДА

Баргажан адагай загаhанай консервын комбинадай загаhашад олзобори ехээр хэжэ байна. Тэндэхи загаhашад губшаха бүхэндөө 70—130—250 центнер хүрэтэр алгана, сурхай, улаа нюдэн гэхэ мэтын загаhа татажа гаргана.

М. Д. Савинай бригада тушаан абалгын пунктда 530 центнер загаhа тушаагаад байха юм. Тэрэнь октябрь, ноябрь hарануудта хараалhан түсэбhөөнь hураггүй ехэ болоно.

Баргажанай «Путь Ленина» колхозой Михаил Меньшиков, Алексей Кузнецов гэгшэдэй даадаг бригаднуудай загаhашад эдэ үдэрнүүдтэ түсэбhөө гадуур жэжэ загаhа барижа байна.

Б. ОЛЕНИН.

Урда Вьетнамай арадтай hанал нэгэдэлгэ

Урда Вьетнамай арадтай hанал нэгэдэлгын үдэрые болон Урда Вьетнамай Национально-сүлөөрэлгын фронтын байгуулагдаhаар 4 жэлэй ойе гадаадын оронуудай олонитэ үргэнөөр тэмдэглээ. Эдэ үдэрнүүдтэ зорюулагдаhан ехэ митингүүд, үдэшэнүүд, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө.

Урда Вьетнамда США-гай хэжэ байhан эзэрхэг тримхэй ябуулганuудые эрид шууд буруушаажа байhанаа Лейпцигтэ болоhон митингдэ хабаадагшад элирхэйлэн мэдүүлээ. Монополинуудай доболгодо эсэргүү нэгэдэмэл ябуулга хэхэ асуудалаар уласхоорондын профсоюзна консультативна комитедэй пленарна конференци эндэ болоод дүүрэhэн байгаа. Конференциин делегадууд митингдэ хабаадалсаhан байнэ. Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин генеральна секретарь Луи Сайн митинг дээрэ үгэ хэлээ. Урда Вьетнамай Национально-сүлөөрэлгын фронтын байгуулагдаhаар 4 жэлэй ойтой дашарамдуулан, ВФП-гэй амаршалгые Урда Вьетнамай арадта тэрэ дамжуулаа. Үнэн зүб тэмсэл хэжэ байhан Урда Вьетнамай арадуудта hанал сэдьхэлэй болон материальна дэмжэлгэ үзүүлдэгэйнь түлөө Германиин Демократическа Республикын хүн зондо тус фронтhоо ГДР-тэ байдаг түлөөлэлгын зурагаанай хүтэлбэрилэгшын уялгые дүүргэгшэ Зыонг Динь Тао үгэ хэлэхэдээ баясхалан хүргөө.

Урда Вьетнамай арадай баатарлиг тэмсэлдэ талархалгын митингнүүд Венгриин олон завод, фабрика болон предприятинуудта болоhон байна. Будапештдэ болоhон нийтэ городой митингдэ хабаадагшад Урда Вьетнамай Национально-сүлөөрэлгын фронтын президентдэ телеграмма эльгээгээ. Урда Вьетнамай баатарлиг арад өөрынгөө газар дээрэhээ империалис эзэрхэг түримхэйшүүлые намнан гаргажа, эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдал дайшалан абаха гэhэн этигэл найдабари энэ телеграмма соонь элирхэйлэн мэдүүлэгдэнхэй.

Урда Вьетнамай арадтай hанал нэгэдэлгын үдэртэ зорюулагдаhан үдэшэ Софида үнгэргэгдөө. Болгариин эб найрамдал хамгаалха национальна комитедэй бюрогой гэшүүн Константин Телалов үгэ хэлэhэн байна. Тэрэ Урда Вьетнамай арадтай hанал нэгэдэлгын конференциин Ханойдо үнгэргэгдэхэдэ, делегат боложо хабаадалсаhан байгаа.

(ТАСС).

—o—

Конгодохи байдал

ПАРИЖ, декабриин 19. (ТАСС). Кинду городhоо баруун урда оршодог Тунда болон Кибомбо городууд шадар Конгын восстани хэгшэдэй отрядууд олоор суглуулагдажа байнхай. Энэ райондохи восстани хэгшэдэй отрядууд 9—10 мянган хүнhөө бүридэнэ.

Конго мүрэнэй эрьедэ оршодог, стратегическэ талаараа ехэ удха шанартай Кинду городто добтолхо гэжэ конголез патриодууд бэлэдхэл хэнэ.

Ороной эгээн зүүн талын районуудта восстани хэгшэд элэбхитэйгээр ябуулга хэжэ байнхай. Киву провинциин ниислэл Букаву, Увира болон Альбертвиль городуудта добтолхо гэжэ восстани хэгшэдэй сэрэгүүд энда бэлэдхэжэ байнхай.

Паулисай (Конгын хойто талын хуби) түлөө шанга тулалдаан үргэлжэлhөөр. Сагаан шарайтэ хүлhэншэдэй болон Чомбейн сэрэгүүдэй эсэргүүсэлтые дабан, конголез патриодууд город шадар африкынхидай hуудаг hуурин газарнуудта байлдаа хэжэ байнхай. Хэриин корреспондентнүүдэй мэдээсэhэнэй ёhоор Чомбейн сэрэгүүд городой гол хубиие арайхан лэ гэжэ гартаа барижа байна.

Хани ёhоной уулзалганууд

КАИР, декабриин 21. (ТАСС). А. Н. Шелепин түрүүтэй СССР-эй Верховно Соведэй делегаци ОАР-ай премьер-министр Али Сабрида, тэрэшэлэн ОАР-ай нэгэдэхи вице-президент маршал Абдель Хаким Амертэ үсэгэлдэр орожо, тэдэнтэй хөөрэлдөө.

А. Н. Шелепин түрүүтэй советскэ делегаци мүн лэ энэ үдэр республиканскэ Куба гэжэ ордон соо президент Гамаль Абдель Насертай уулзаhан байна. Президент Насер болон делегациин гэшүүдэй хоорондо хани халуун хөөрэлдөөн болоо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Правда» газетын декабриин 21-нэй номертохи түрүү бэшэг, «Кабанскын колхоз, совхозуудай илалта» — гүрэндэ мяха худалдаха жэлэй түсэб кабанскынхидай дүүргэhэн тухай корреспонденци, промышленна предприяти болон худөө нютагуудhаа мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Хонин ажалай экономикэ гүнзэгыгөөр шудалха» гэhэн Сэлэнгын совхозой главна зоотехник, «Хоолос» гэжэ экономикын клубай гэшүүн-корреспондент Н. Соколовой статья.

Гурбадахи хуудаhанда: редакцида ороhон бэшэгүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: республикымнай hонин.

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Байгал шадарай аймагуудта бурдаhа саhан орохо. Баруун зүгhөө hулаханаар hалхилха. Хойто болон Захаамінай аймагуудаар 25—30, Байгал шадарай газар нютагуудта 5—10, бусад аймагуудта 12—17 градус хүйтэн болохо. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 20—22, үдэртөө 14—16 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

АРСАЛДААН ГАРАhААР

(НАТО-гой Соведэй сессиин дүнгүүд тушаа)

НАТО-гой Соведэй хахад жэлэй ээлжээтэ сесси Парижда болоод дүүрэбэ. «Атлантическа бүлэглэл» дотор гарадаг атаа мэсэн болон шанга арсалдаа зүрилдөөнүүдые сесси зайсуулжа шадаагүй. Тиихэтэй хамта шахардуу шанга байдал hулаpуулгада эсэргүүсэхэ, буу зэбсэг бүри яаралтайгаар түхеэрхэ шэглэлэй бодото аюулые сесси гэршэлэн харуулаа. Энэ сэрэгэй империалис бүлэглэлэй олон оронууд иимэ хараа шэглэл бэримталдаг байна.

Гурбан хуудаhан дээрэ дипломатическа үгөөр, гоёор найруулжа бэшэгдэhэн коммюнике сессиин дүүрэhэнэй hүүлээр тунхаглагдаа. Дээрэ дурсагдаhан хоёр ушарые нюуха гэhэн эрмэлзэлгэ энэ коммюнике соо гаргагдаhан байха юм. Энэ бүлэглэлдэ орогшодой харилсаанай үнэхөөрөө ямар байhаниинь «нэгэдэлые аршалан хамгаалха, бэхижүүлхэ», «политическэ зүбшэлнүүдые бүри үргэнөөр хэдэг болохо» гэхэ мэтээр коммюнике соо хэлэгдэhэн үгэнүүдhээ таажа тухайлхаар байна. Сессидэ хабаадагшад хадаа «НАТО-до бэрхэшээл тохёолдоногүй, имагтал «аалихан хүгжэлтэ боложо байнэ» гээд олониитые найдуулха гэжэ оролдодог байха юм (Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр Кув де Мюрвиль иигэжэ хэлэhэн байгаа). Гэбэшье Хойто-атлантическа союзда командна үүргые хубаарилха талаар НАТО-гой соведтэ, мүн сессиин забhарлалгын үенүүдтэ орёо, хэсүү шанга тэмсэл болодог байгаа.

«Олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые» байгуулха түсэбүүдые зохёолготой холбоотой асуудалнуудаар илангаяа ехэ тэмсэл болоhон байха юм. Энэ асуудалаар толилогдоhон түгэсхэлэй коммюнике соо оройдоол хоёр үгүүлэл оруулагдаhан байна: «Ядерна болон юрын буу зэбсэгүүдэй талаар НАТО-гой үмэнэ тэбигдажа байhан асуудалнуудые министрнүүд шэнжэлжэ үзөө. Эдэ асуудалнуудаар hанамжанууд тухайгаа ехэ хөөрэлдөөн болоо, эдэ хөөрэлдөөнүүд саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ».

Баруун оронуудай шэнжэлэгшэдэй гэршэлhэнэй ёhоор НАТО-гой соведэй hүүлшын сесси дээрэ энэ тема гол hуури эзэлhэн байна. Бухы юумэн дээрэhээ харжа үзэхэдэ, али али талын хараа бодол хубилаагүй. Тусхайлбал, Франциин правительство «олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые» ямаршье түхэл янзатайгаар байгуулха проектые эрид шууд буруушааhан зангаараа.

Франциин болон Баруун Германиин хоорондохи харилсаанай саашадаа муудаhые, мүн Вашингтон болон Парижай хоорондохи харилсаа холбоо hайжаруулха hэдэлгэнүүдэй урагшагүйдэhые сессиин дүнгүүдые тайлбарилхадаа, баруун оронуудай хэблэл хамагай түрүүндэ тэмдэглэнэ. «Энэ хадаа Франко—Баруун Германиин договорой хүсэеэ гээлгэ болоно» гээд «Пари-Жур» газетэ бэшэнэ. «Франко-американска харилсаан зааханааршье hайжараагүй» гээд «Фигаро» газетэ тэмдэглэнэ. Бүри hаяар ямар ушарай болохо байhан тухай тогтоходоо, «Нью-Йорк таймс» иигэжэ мэдүүлнэ. США хадаа «Уласхоорондын ядерна хүсэнүүдые байгуулха» өөрынгөө проектhээ арсаха хүсэлэнгүй, энэ асуудалаар январь hарада уулзалгын болоходо, тэрэнээ хамгаалха юм. Тус уулзалгада США, Англи, Франци, Баруун Германи болон Итали хабаадалсахаар багсаагдана.

Парижда хэражэ үзэгдэhэн бусад асуудалнуудай дундаhаа зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаан тухай асуудалые Урда Вьетнамдахи болон дэлхэйн бусад районуудтахи байдалые тэмдэглэхээр байна. Эдэ районуудта арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ эсэргүү тэмсэл хэжэ байхадаа, империалис гүрэнүүд бэе бэедээ туhаламжа болон дэмжэлгэ үзүүлэлсэхэ баатай болодог байна бшуу. «Зүүн болон Баруун оронуудай хоорондо алгасалдаа гаргадаг асуудалнуудые амгалан ёhоор шиидхэхэ зорилгоор саашадаа хүсэлэл оролдолго гаргаха», «буу зэбсэг хураахa талаар хэлсээ баталха оролдолго саашадаа гаргаха», «ядерна зэбсэгые саашадань дэлгэрүүлхэгүй» гэхэ зэргын гоё гоё үгэнүүд түгэсхэлэй коммюнике соо бэшэгдэнхэй. Зүгөөр НАТО-гой ударидагшадай hанаашалга тад ондоо шэглэлтэй байна бшуу. Энээн тухай тэдэнэй түсэбүүд болон бодото хэрэгүүд гэршэлжэ үгэнэ.

Н. ЛИПАЦКИЙ.

(ТАСС).

Редактор

Ц. О. ОЧИРОВ.

СҮЛӨӨЛЭГДЭhЭН ГАЗАР ДЭЭРЭ

Урда Вьетнамай газарай дүрбэнэй гурбан хубиие Америкын интервентнүүд болон тэдэнэй сайгонско туhамаршадhаа патриодууд сүлөөлэнхэй. Сүлөөлэгдэhэн газар дээрэ хүнүүд ямараар ажаhуудаг бэ?

Урда Вьетнамай таряашан Нам Хоа гэгшын ажабайдал тухай «Бен Че провинциин информатор» гэжэ газетын хүдэлмэрилэгшэ—журналист Н. хөөрэнэ. Энэ газетые Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронт гаргадаг юм.

Наран хадын саана орожо, харагдахаяа болино. Тэрэ дороо шэб харанхы болошоно, иимэ ушар имагтал тропикто тохёолдодог бэйна. Хадуурааpaa баhа нэгэ догоодоод лэ амархада болохо байна бшуу. Нам Хоа арай шамайхан нюргаа тэниилгэнэ, зүрхөөр hанаа сэдьхэл дүүрэн. Бишыхан тэбхэр, жэгдэхэн полёо шэртэн харахалань, хадаhан рисэй боолтонуудаар хушагданхай харагдана. Нам Хоагай поли ехэ бэшэ юм. Зүгөөр энээхэн газар дээрэнь Хоагай эсэгын, үбгэ эсэгын хүлhэн, өөрынь хүлhэн хэмжээлэшэгүй ехээр адхарhан бэйхал. Газар дээрэ тогтоотлоhон үhые амталаад үзөө hаа, гашуу-бтар байгаа ёhотой даа.

— Энэ участогые танай бүлэ эзэлдэг болоhоор үнинэй гү?

— Эзэллэг гү! Энээниие юун гэжэ тоололтой гээшэб. Мэдэхэгүй байнаб. Хэрбээ зуун жэлгүйгөөр хоёр жэлдэ эзэлжэ байнабди гэжэ хэрюусаа hаам, танда ойлгосотой байха гү,—гээд Хоа гомдолтойшог шэнжэ харуулан, энеэбхилбэ.

Энэ поли дээрээ Хоа харанхыhаа харанхы хүрэтэр олон жэлдэ хүдэлөө. Зүгөөр тэрэнэй суглуулан абаhан рис Хоагай урса отог соо байдаг шабар лонхонууд соо ородоггүй байгаа. Үлэсхэлэн хооhон үхибүүдынь уйлалдадаг hэн, hамганиинь сагhаа урид хүгшэнөөр харагдадаг болоо бэлэй.

— Помещигүүдтэ, старостада хододоол уритэй байдаг, уездэхи полицейскэдэ рисээ үгэхэ ёhотой болодог тухайгаа хэршье бодомжолжо үзөө hаа, ойлгодоггүй байгааб,—гээд Хоа хөөрэнэ.— Үгытэйшүүлэй дунда ядуугаар ажаhуудаг байгааб, сүлөөрэлгын ерээгүй hаань, ядуу түлюур зандаа хосорон үхэхэ байгааб.

hүүлшын хоёр жэл тухай Хоа баяртай хүхюутэйгөөр хэлэдэг, үбгэн таряашан залуу шэнги болодог; нюурайнь уршалаа тэниилдэг, нюдэниинь ялабхин, энеэбхилжэ ородог.

— Эсэсэй эсэстэ би өөрынгөө полиин эзэн болооб, энэ минии поли, энэ минии ургаса гэжэ мэдэрдэг болооб. Мүнөө минии үхибүүд садхалан. Үри гэхэдэ, тэрээн тухай имагтал аягүй дурасхаал үлэнхэй.

Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын даб дээрэ хэhэн газарай реформын ашаар ороной олон районой таряашад миллион хахад гектар газар абаhан байна. Урдань таряашадhаа энэ газарыень помещигүүд, правительствын ноёд, түшэмэд буляажа абаhан байгаа бшуу. Энэ реформын болоходо Хоа өөрынгөө газарай эзэн болохоhоо гадна, харин шэнэ участок абажа, тэрээн дээрээ саахарай тростник тарина.

— Хүдэлмэримни нэмэхэ гэжэ hанадаг байhан аад, харин нэмэhыень обёорногүйб. Урдань ажал хэхэ гээшэ гашуудалтай байгаа hаа, мүнөө тэр бүлэмни hайнаар ажаhуудаг болоо.

Хоагай урдын урса отогой орондо баригдаhан шэнэ гэртэ ороходоо, ядамаргүй hайнаар ажаhуудаг байhыень би хараhаб. Шабар лонхонууд соонь рис хадагалаатай байна. Энэнь ерэхэ ургаса хүрэтэр бүрэдэнь хүрэхэ. Иимэ ушар урда тээнь оройдооншье үзэгдэдэггүй байгаа бшуу.

Нам Хоагай ажаhуудаг Бен Че провинциин таряашадай ажабайдалда шэнэ юумэн аажамаар нэбтэрэн ороо. Тосхоной бухы хэрэгүүдые шиидхэхэ ёhотой Соведые өөhэдынгөө түлөөлэгшэдhөө hунгаха дурадхалые таряашад түрүүшээр hэргэлэнгеэр угтаhан байгаа. Тэдэнэр этигээгүй, иимэ юумэ хэхэ аргагүй гэжэ hанадаг байгаа. Мүнөө өөhэдынгөө hэжэглэлтэнүүд тухай hанаандаа оруулхадаа, энеэдэhэниинь хүрэдэг. Ажалай харилсан туhалалсалгын бүлэгүүдые эмхидхэлгэ таряашан бүхэндэ hайшаагдаа.

— Хүнүүд ёhотойл ханинар болоо, бидэнэр урданайхи шэнги гансаарданги байхаяа болёобди. Хүдэлмэриин хүшэхүрэгдэхээ болёо hаа гү, али ондоо гай түбэгэй тохёолдоо hаань, бухы айл аймагаараа туhаламжа үзүүлхэ гэжэ таряашан бүхэн мэдэдэг болоо,—гээд Хоа мэдэрнэ.

—Национально-сүлөөрэлгын фронтын сэрэгшэдэй үгы байгаа hаань, бидэнэр толгойгоо үргэжэ шадахагүй байгаабди,—гээд Хоа хөөрэнэ. — Бидэнэр урдын байдалые эсэслэн зайсуулхабди. Манай туйлалтануудые аршалан хамгаалха гээшэ гол зорилгомнай болоно,—гээд тэрэ үргэлжэлүүлэн хэлэнэ.

Хоагай ажаhуудаг тосхониие хүреэлhэн бүхэлэлтэнүүд хэглэнхэй. Хурса үзүүртэй бамбук (хулhан) hаднагууд хадхагдаад, шүбгэтэ шэбын түмэрнүүдые татажа хүреэ баригданхай, тосхон руу орохоор газарнуудтань минэнүүд табигдаhан, урьха нүхэнүүд малтагдаhан байха юм.

Тосхоной үйлсэнүүдтэ залуу хүнүүдэй жагсаалаар ябажа, hургуули хэжэ байхыень би хараhаб. Энэ хадаа Национально-сүлөөрэлгын фронтын армида hайн дураараа орохые бэлэдхэжэ байhан хүнүүд гээшэ. Хожомынь мэдэхэдэмни, тэдэнэй дунда Хоагай хүбүүн бии байгаа. Энэ хэдаа тоогойнгоо талаар hайн дуратанай хоёрдохи отряд болоно. Хоагай hуудаг тосхонойхид 370 шахуу хүбүүдээ дайлалдажа байhан армиин частьнуудта эльгээhэн байха юм. Шэнэ ажабайдалаа хамгаалхаар тосхоной таряашадай шиидэнги байhан тухай мүн иимэ баримта гэршэлжэ үгэнэ. Энээниие би хараhан байнаб.

Сүлөөрэлгын армида hайн дуратан болгожо эльгээхэ гүйлтайгаар 16—17 наhатай бүлэг басагад тосхоной Соведтэ ерээ. Басагадта зүбшөөл үгтөөгүй. Тэдэнэр ехээр урмаа таhаржа, гашуудалтайгаар уйлалдахыень хараха ушартай болоhон байгааб.

Дайсаднай зэргэлжэ байна, ямаршье үедэ добтолон орожо шадаха гэжэ тосхоной хүн зон хэзээдэшье мартадаггүй.

Тэдэнэр хододоо зэhэнги бэлэн байдаг, тосхонойнгоо оборонынe саг үргэлжэ бүхэлэн hайжаруулдаг. Энэ тосхон би морёор ошоhон аад, холуур тойроhон жэм харгыгаар hөөргөө ябагаар бусаhан байнаб. Харгы замынь бүрин хүсэдөөр hандаргагдаhан байгаа. Намайе үдэшэhэн Хоа иигэжэ тайлбарилаа.

—Америкын танкнуудай добтолгые бидэнэр хүлеэжэ байнабди, зүгөөр тэдэнэр харгы олохогүй, намаг руу шииханан орохол...

«Бен Че провинциин информатор» гэжэ газетын хүдэлмэрилэгшэ.

(АПН).

Урда Вьетнам.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.